

SPRÁVA O ČINNOSTI KULTÚRNYCH ZARIADENÍ V ZRIAĐOVATEĽSKEJ PÔSOBNOSTI KOŠICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA ZA ROK 2017

Predslov

Kultúrne služby v regióne poskytuje mnoho aktérov, medzi ktorých patria obce, mestá, štát, nezriadovaní kultúrni operátori a mimoriadne dôležitú rolu zohráva regionálna samospráva. Košický samosprávny kraj (KSK) sa na rozvoji kultúry, hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva v regióne podieľa výraznou mierou najmä cez činnosť svojich 23 kultúrnych zariadení, ktoré má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, cez vlastné dotačné programy, projekty, podporu podujatí či bohatú spoluprácu s inými subjektmi.

V oblasti kultúry boli zámery a ciele záväzných strategických dokumentov v predchádzajúcom období vyhodnotené a v prevažnej miere aj naplnené. Z dôvodu zapracovania inovatívnych rozvojových trendov, vzniku nových kultúrnych potrieb a možnosti využitia ďalších príležitostí je v druhom polroku 2018 plánované vytvorenie nových koncepcných materiálov. Proces tvorby novej verejnej politiky rozvoja kultúry v KSK bude prebiehať prostredníctvom nástrojov participatívneho plánovania a s aktívnym zapojením relevantných aktérov z danej oblasti.

V tomto kontexte je **cieľom predkladanej správy**:

- *poskytnúť základné informácie o kultúrnej infraštruktúre v podobe kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK so zameraním na ich činnosť a výsledky za rok 2017,*
- *naznačiť východiskové rámce a inšpirácie pre uvažovanie pri tvorbe novej koncepcie rozvoja kultúry v regióne.*

Z vyššie uvedeného vyplýva, že dokument nie je hodnotiacou správou za oblasť regionálnej kultúry v celom rozsahu, ale pozornosť je zameraná výlučne na kultúrne zariadenia, ktoré KSK bezprostredne ovplyvňuje svojou metodickou, hospodársko-riadiacou a motivačnou činnosťou. Oboznámenie sa s ich úlohou a prínosom je možné považovať za jeden z dôležitých podkladov k formovaniu nových výziev pre ich fungovanie do budúcnosti, a to v kontexte komplexných zámerov rozvoja kultúry v regióne.

Metodika a zdroje

Základné vstupy pre vypracovanie správy tvorili:

- *Rozbory činností.* Odbor kultúry a cestovného ruchu (OKaCR) každoročne v mesiacoch marec - apríl komplexne vyhodnocuje činnosť kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v rozboroch činnosti a hospodárenia (výročné správy). Rozbory sú spracúvané podľa navrhovanej štandardizovanej štruktúry pre jednotlivé typy kultúrnych zariadení, prezentované a diskutované na úsekových poradách. Dokumenty sú verejne dostupné na webových stránkach jednotlivých zariadení:
(odkazy aj cez: <https://web.vucke.sk/sk/samosprava/organizacie-zp/kulturne/>)
- *Kvantitatívne a kvalitatívne posúdenie.* Správa obsahuje vybraný súbor kvalitatívnych, ale aj kvantitatívnych ukazovateľov, ktoré dokumentujú pokroky, prípadne zmenu trendov, ale zároveň stručne naznačujú, v akom stave sa rezort, ako aj inštitúcie nachádzajú z hľadiska ich ďalšieho rozvoja.
- *Zhodnotenie zohľadňujúce expertný názor odborných zamestnancov* na odbore kultúry a cestovného ruchu.
- *Doplňkové informácie.* Tieto predstavujú informácie finančného charakteru poskytnuté odborom financií, avšak z dôvodu vylúčenia duplicity s inými hodnotiacimi dokumentmi (napr. Záverečný účet KSK za rok 2017 a pod.), a v kontexte zamerania dokumentu boli výrazne selektované.

OBSAH

Predslov	5
1 Základné údaje o kultúrnych zariadeniach	7
2 Zhodnotenie činnosti podľa typov zariadení	9
2.1 Knižnice	9
2.2 Múzeá a galérie	16
2.3 Zariadenia pre kultúrno-osvetovú činnosť	24
2.4 Divadlá	34
2.5 Optimalizácia kultúrnych zariadení	40
3 Hospodárenie kultúrnych zariadení	43
3.1 Program „Kultúra“	43
3.2 Príjmy a výdavky kultúrnych zariadení	44
3.3 Príjmy	45
3.3.1 Príjmy podľa typov kultúrnych zariadení	466
3.3.2 Projektová aktivita a úspešnosť	477
3.4 Výdavky	51
Sumarizácia hlavných zistení	53

Každý typ zariadenia (knihnica, múzeum, galéria, osvetové stredisko, kultúrne centrum, divadlo) je veľmi špecifické z hľadiska svojho poslania a zo strany zriaďovateľa je potrebná koordinácia činností všetkých inštitúcií pre potreby rozvoja regiónu. Dlhodobou víziou OKaCR je vytvoriť z kultúrnych zariadení „silné mienkotvorné inštitúcie s kvalitnými kultúrnymi službami, so stabilizovanými nárokmi na rozpočet z verejných zdrojov a prosperujúce zo zdrojov kultúrneho turizmu a kreatívneho priemyslu“.

Zameranie činnosti jednotlivých kultúrnych inštitúcií určuje:

- legislatíva – samostatný zákon pre každý typ inštitúcií, ktorý obsahovo definuje minimum činností vykonávaných vo verejnom záujme;
- požiadavky zriaďovateľa, ktoré sú definované v relevantných strategických dokumentoch a v systéme hodnotenia;
- tzv. spoločenská objednávka - to, čo návštevník od inštitúcie očakáva a o čo prejavuje prirodzený záujem,
- modernizačné trendy formované socio-ekonomickým vývojom.

Po úvodnom predstavení kultúrnych zariadení „v kocke“ nasleduje zhodnotenie ich činnosti podľa jednotlivých typov, ktoré súvisí aj s projektom optimalizácie stručne popísanom v ďalšej časti. Kapitola „Hospodárenie kultúrnych zariadení“ prezentuje vybrané informácie na dokreslenie celkového obrazu. V záverečnej kapitole je uvedené celkové zhodnotenie roka 2017 s naznačením budúcich očakávaní.

1 Základné údaje o kultúrnych zariadeniach

Košický samosprávny kraj spravoval v roku 2017 spolu 23 kultúrnych zariadení, z toho: podľa právnej formy

- 9 príspevkových organizácií (PO)
- 14 rozpočtových organizácií (RO)

podľa typu

- **5 knižníc** (*Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach, Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach, Zemplínska knižnica v Trebišove, Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave, Spišská knižnica v Spišskej Novej Vsi*)
- **3 osvetové strediská** (*Gemerské osvetové stredisko, Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi, Zemplínske osvetové stredisko v Michalovciach*)
- **3 kultúrne centrá** (*Kultúrne centrum Abova, Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia (KC MaP), súčasťou ktorého je Knižnica pri KC MaP a Regionálna muzeálna expozícia J. Mailátha, Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria*)
- **5 múzeí** (*Východoslovenské múzeum v Košiciach, Zemplínske múzeum v Michalovciach, Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove, ktoré zabezpečuje okrem múzejných činností aj komplex služieb v zmysle zákona o kultúrno-osvetovej činnosti, Banícke múzeum v Rožňave, Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi*)
- **1 hvezdáreň** (*Hvezdáreň v Michalovciach - kultúrno-osvetové zariadenie so špecializovanou osvetovou činnosťou*)
- **2 galérie** (*Galéria umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi, Východoslovenská galéria*)
- **4 divadlá** (*Bábkové divadlo v Košiciach, Divadlo Thália Színház, Divadlo Romathan v Košiciach, Spišské divadlo*)¹

Rôznorodosť kultúrnych zariadení predurčuje ich poslanie, ktorým je uchovávanie kultúrneho dedičstva, tvorba a prezentácia hudobno-dramatického umenia v podmienkach divadiel, spravovanie a sprístupňovanie zbierkových predmetov múzeí a galérií, ako i spravovanie a prezentácia knižných fondov, realizácia výchovnovzdelávacích podujatí v rámci mimoškolskej výchovy, organizovanie festivalov, súťaží a prehliadok v oblasti záujmovej umeleckej činnosti a tradičnej ľudovej kultúry a umenia, ako aj kvalitatívny systematický rozvoj ostatných kultúrnych služieb a kultúrnych aktivít na území Košického samosprávneho kraja.

Geografické rozmiestnenie kultúrnych zariadení sleduje zámer **dostupnosti kultúrnych služieb** pre všetkých obyvateľov kraja v subregiónoch **Abov, Gemer, Spiš, Zemplín** a okrem mesta Košice, svoje sídla a pracoviská majú v mestách Michalovce, Sobrance, Trebišov, Spišská Nová Ves, Markušovce, Rožňava, Moldava nad Bodvou, Štós, Kráľovský Chlmec, sídlo Kultúrneho centra Abova je v obci Bidovce a vysunutý úsek astronómie Kultúrneho centra Údolia Bodvy a Rudohoria je v Medzeve.

V kultúrnych zariadeniach pracovalo v roku 2017 spolu **538 zamestnancov** (v roku 2016 sa evidovalo 539 zamestnancov). V knižniciach to bolo spolu 110 zamestnancov, v osvetových strediskách 40 zamestnancov, v kultúrnych centrách 28 zamestnancov, v hvezdárni 7 zamestnancov, v divadlách 156 zamestnancov, v múzeách 158 zamestnancov a v galériách 39 zamestnancov. Kultúrne zariadenia mali v správe spolu 56 objektov

---

¹ Z dôvodu eliminácie hutnosti textu sú v ďalších statiach používané rôzne skrátené názvy kultúrnych zariadení.

Základné identifikačné údaje o kultúrnych zariadeniach v správe KSK

	Sídlo	Právna forma	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (prepočítaný) k 31.12.2017
Osvetové strediská			
Zemplínske osvetové stredisko	Michalovce	PO	18
Gemerské osvetové stredisko	Rožňava	RO	13
Spišské osvetové stredisko	Spišská Nová ves	RO	9
Knižnice			
Verejná knižnica Jána Bocatia	Košice	PO	41
Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického	Michalovce	RO	22
Zemplínska knižnica	Trebišov	RO	12
Gemerská knižnica P. Dobšinského	Rožňava	RO	13
Spišská knižnica	Spišská Nová Ves	RO	22
Hvezdáreň			
Hvezdáreň Michalovce	Michalovce	RO	7
Kultúrne centrá			
KC Medzibodrožia a Použia	Kráľovský Chlmec	RO	10
KC Údolia Bodvy a Rudohoria	Moldava nad Bodvou	RO	11
KC Abova	Bidovce	RO	7
Divadlá			
Bábkové divadlo	Košice	PO	31
Divadlo Thália	Košice	PO	48
Divadlo Romathan	Košice	RO	33
Spišské divadlo	Spišská Nová ves	RO	44
Múzeá			
Východoslovenské múzeum	Košice	PO	60
Zemplínske múzeum	Michalovce	PO	23
Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína	Trebišov	PO	25
Banícke múzeum	Rožňava	RO	16
Múzeum Spiša	Spišská Nová Ves	PO	34
Galérie			
Galéria umelcov Spiša	Spišská Nová Ves	RO	11
Východoslovenská galéria	Košice	PO	28
spolu			538

2 Zhodnotenie činnosti podľa typov zariadení

V nasledujúcej kapitole sú prezentované výsledky kultúrnych zariadení na úseku svojej pôsobnosti za každý typ zariadení osobitne s ohľadom na charakter a zameranie činností, ktoré vykonávajú. Vybrané sú len **klúčové aktivity za rok 2017** s následným zhodnotením rozvoja organizácie.

2.1 Knižnice

Knižnično-informačné služby sa riadia zákonom č. 126/2015 Z. z. o knižniciach. Knižnično-informačné služby sú službou vo verejnom záujme ako súčasť zabezpečenia práva na informácie. Tieto služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojovať informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov a poskytujú ich knižnice evidované v Zozname knižníc Slovenskej republiky.

Košický samosprávny kraj má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti **5 knižníc s regionálnou pôsobnosťou a 1 knižnicu** - Knižnica pri KCMaP, ako súčasť štruktúry osvetového zariadenia Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia.

Sieť knižníc v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK:

- Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach (VKJB)
- Zemplínska knižnica v Trebišove (ZK)
- Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach (ZKGZ)
- Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave (GKPD)
- Spišská knižnica v Spišskej Novej Vsi (SK)

VKJB je jedinou príspevkovou organizáciou, ostatné sú rozpočtovými organizáciami.

Knižnica je kultúrna informačná a vzdelávacia inštitúcia, ktorá dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje, využíva a sprístupňuje svoj knižničný fond, poskytuje knižnično-informačné služby, napomáha uspokojovať kultúrne, informačné vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby používateľov a podporuje ich celoživotné vzdelávanie, informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj a jazykovú rozmanitosť.

Hlavným predmetom činnosti všetkých knižníc vyplývajúci z ich zriaďovateľskej pôsobnosti je najmä:

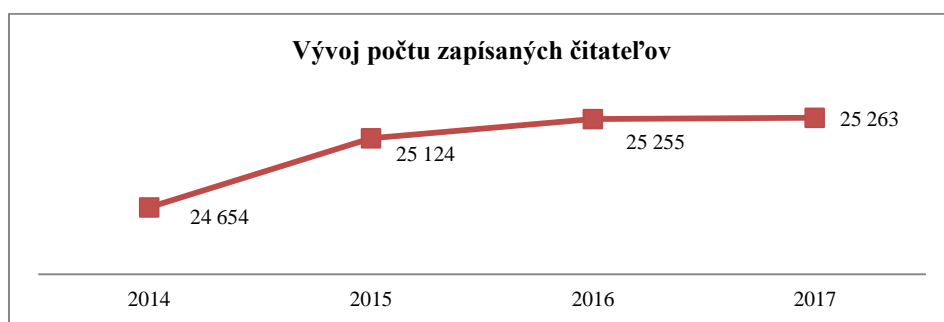
- a) utvárať a sprístupňovať univerzitný knižný fond vrátane regionálnych dokumentov;
- b) poskytovať základné knižnično-informačné služby a aj špeciálne knižnično-informačné služby vrátane prístupu k vonkajším informačným zdrojom;
- c) organizovať a uskutočňovať kultúrno-vzdelávacie aktivity;
- d) utvárať a sprístupňovať regionálne bibliografické a faktografické databázy;
- e) odborne spracúvať a sprístupňovať súbežnú regionálnu bibliografiu a plniť úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne;
- f) zabezpečovať na základe zmluvných vzťahov dopĺňovanie knižničných fondov obecných knižníc;
- g) spracúvať štatistiku o verejných knižniciach;
- h) poskytovať metodickú pomoc a poradenské služby obecným knižniciam, knižniciam iných typov a ich zriaďovateľom a zakladateľom;

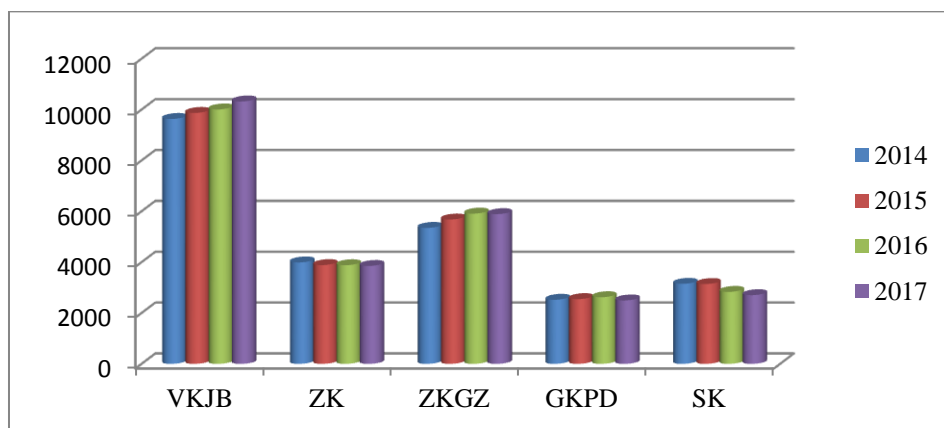
- i) zúčastňovať sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborného katalógu knižníc aj v elektronickej forme;
- j) pravidelne informovať o vlastných kultúrnych aktivitách prostredníctvom internetu.

*V piatich regionálnych knižniciach a v Knižnici pri KCMaP bolo v roku 2017 zapísaných celkom 25 263 čitateľov. Ako vyplýva z medziročného porovnania **každoročne dochádza k zvýšeniu celkového počtu zapísaných čitateľov**, čo možno hodnotiť ako úspešné napĺňanie kritéria rozvoja a skvalitňovania činnosti knižníc. V dobe informačnej a digitálnej spoločnosti si regionálne knižnice KSK dokážu udržať i prilákať návštevníka. Cieľene však tomu musia prispôbovať svoje aktivity, inovovať formy a metódy komunikácie vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám. Okrem technologického pokroku, ktorý do istej miery mení životný štýl jednotlivca a ovplyvňuje jeho dopyt po verejných službách (vrátane formy prístupu k službám), sú knižnice nútené reflektovať na demografické trendy charakteristické v súčasnosti najmä procesom starnutia obyvateľstva.*

Vývoj počtu zapísaných čitateľov v knižniciach KSK spolu

Počet zapísaných čitateľov 2014-2017 v 5 regionálnych knižniciach

*V niektorých prípadoch v regióne plnia knižnice dôležité úlohy „**kultúrnych centier**“ **lokálneho významu** a počet ich súčasných, ako aj potenciálnych návštevníkov, je týmto limitovaný. Ako je však uvedené pri zhodnotení každej organizácie nižšie, knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, zohľadňujúc všetky tieto faktory realizovali v roku 2017 množstvo zaujímavých a sprievodných aktivít, ktoré prispeli k dobrým výsledkom a posúvajú kvalitu týchto služieb na vyššiu úroveň. **Počet podujatí organizovaných knižnicami v roku 2017 bol 1 753 (v roku 2016 to bolo 1 755) a počet návštevníkov na týchto podujatiach dosiahol hodnotu 353 038 návštevníkov.***

Počet čitateľov ovplyvňuje najmä množstvo a kvalita knižničného fondu, ktorý je základným nástrojom udržania i získania nových užívateľov knižničných služieb.

Stav knižničného fondu k 31.12.

Knižnice	VKJB	ZK	ZKGZ	GKPD	SK	Spolu
2016	218 740	49 907	91 031	99 547	87 886	547 111
2017	218 525	50 905	90 246	98 538	89 402	547 616

Na nákup kníh pre všetky knižnice bolo v rozpočte KSK v roku 2007 vyčlenených 15 000 €. Aj napriek istej podpore zriaďovateľa, počet výpožičiek medziročne mierne klesá (v r. 2017 bol na úrovni 846 334) a v tomto ohľade sa interne hodnotený ukazovateľ „Suma finančných prostriedkov na nákup knižničných fondov“, zavedený ako regionálny štandard² odvodený od národných štandardov ukazuje do budúcnosti ako problémový.

VEREJNÁ KNIŽNICA JÁNA BOCATIA v KOŠICIACH

Sídlo: Košice

Počet spravovaných objektov: 2   **Počet pobočiek:** 8

VKJB okrem toho, že je najväčšou a jedinou príspevkovou organizáciou spomedzi knižníc, sa ocitá v najvyššej konkurencii ostatných knižníc v meste Košice. Napriek tomu sa jej darí dosahovať výborné výsledky a pomerne pružne reagovať na nové trendy. VKJB je v súčasnosti modernou, dynamicky sa rozvíjajúcou krajskou knižnicou. Popri tradičnom poslaní poskytovať knižnično-informačné služby sa zameriava aj na oblasť neformálneho celoživotného vzdelávania. Okrem detí a mládeže sa orientuje na ľudí v produktívnom a poproduktívnom veku, proaktívne vstupuje do nových tém, realizuje množstvo sprievodných aktivít a zaujímavých projektov.

Nosné aktivity v roku 2017:

- 📖 Knihy na dosah – spustený unikátny literárny portál zameraný na prezentáciu súčasnej literatúry a regionálnych autorov;
- 📖 MIFGAŠ – STRETNUTIE – výstava v rámci projektu „Nielen zabudnuté osudy“, zameraný na židovskú menšinu, reflektujúca židovskú históriu, kultúru a tradície, v Košiciach a okolí;
- 📖 Nádej v umení - séria umeleckých workshopov zameraná na kategóriu čitateľov v produktívnom a postproduktívnom veku;
- 📖 Nájdi svojich predkov, vytvor rodostrom - pilotný vzdelávací cyklus venovaný genealógii;

² Viac o štandardoch ako minimálnych požiadavkách zriaďovateľa na činnosť organizácii je uvedené v podkapitole „2.5 Optimalizácia kultúrnych zariadení“.

- 📖 Poézia, relax, poznanie – knižnica v paláci otvára ďalšiu komnatu - vytvorenie multifunkčného priestoru na komorné podujatia;
- 📖 Pokračovania úspešných projektov: 1+1 – besedy s dvomi autormi; Knižnice pre vzdelávanie 50 plus – cezhraničný projekt podporený cez Erasmus+.

Všeobecné informácie z činnosti z roku 2017:

- 📖 nárast čitateľov aj účastníkov na aktivitách;
- 📖 obnova knižného fondu;
- 📖 pokles prezenčných výpožičiek – najviac v čítarni centrálnej požičovne;
- 📖 nárast absenčných výpožičiek – v centrálnej požičovni ;
- 📖 práca s dobrovoľníkmi, najmä počas rekonštrukčných prác.

Rok 2017 bol pre Verejnú knižnicu Jána Bocatia dynamickým rokom, ktorý priniesol niekoľko nových aktivít, nadviazanie nových partnerstiev a realizáciu viacerých investičných projektov. Knižnica sa úspešne pustila do aktivít, ktoré majú nadregionálny a cezhraničný charakter. V knižnično-informačných službách zaznamenala viaceré pozitíva: nárast počtu čitateľov o 3,13% na súčasných 10 321 registrovaných čitateľov; obnova knižničného fondu o 11 120 knižničných jednotiek na aktuálnych 218 525. V histórii knižnice je to najlepší výsledok. Okrem spomínaných knižnično-informačných služieb zorganizovala knižnica 668 podujatí a niekoľko výstav, s celkovým počtom viac ako 37 000 účastníkov. Knižnica sa dostáva do povedomia odbornej verejnosti v oblasti celoživotného vzdelávania, najmä pokračujúcou realizáciou projektu „Knižnice pre vzdelávanie 50 plus“ podporeného z programu ERAZMUS+, ktorého cieľom je posilnenie medzinárodnej spolupráce partnerských knižníc a podpora celoživotného vzdelávania prostredníctvom neformálnych cyklických vzdelávacích programov v súlade s medzinárodnými a národnými koncepciami na podporu aktívneho starnutia. Pri knižnici okrem stabilných začali fungovať aj nové kluby. Ich vznik iniciovali záujemcovia, ktorí sa zúčastnili na vzdelávacích cykloch. Novou významnou aktivitou knižnice v roku 2017 s celoslovenským presahom bolo spustenie elektronického literárneho magazínu „Knihy na dosah“, ktorý poskytuje informácie o aktuálnom dianí vo svete literatúry pútavou formou. K odborným aktivitám pribudlo v roku 2017 aj niekoľko investičných aktivít, napr. výmena všetkých okien na oboch podlažiach v centrálnej požičovni, zreštaurovaný čalúnený sedací nábytok na pobočke na Hviezdoslavovej ulici, zrekonštruovaný a novo zariadený hudobný salónik a klubová miestnosť na Hlavnej ulici v Barkóczyho paláci, či vybavenie nového pracoviska digitalizácie v pobočke na Hlavnej ulici. Silnou stránkou knižnice je odborný profesionálny personál, dobre nastavené vízie reagujúce na celospoločenské potreby a efektívne získavanie a vynakladanie finančných prostriedkov, najmä na nákup novej literatúry a modernizáciu knižnice. Mimoriadne pozitívna je tiež prezentácia činnosti knižnice v médiách.

ZEMPLÍNSKA KNIŽNICA v TREBIŠOVE

Sídlo: Trebišov

Počet spravovaných objektov: 0 (knižnica sa nachádza v prenajatých priestoroch mesta);

Počet pobočiek: 1

Zemplínska knižnica je modernou komunitnou knižnicou s aktívnym vplyvom na kultúrny a spoločenský život v regióne. Je regionálnou knižnicou pre všetky prislúchajúce obecné knižnice a zároveň si plní svoje poslanie na území mesta. Napriek obmedzenému počtu potenciálnych čitateľov sa za posledné roky počet stálych čitateľov výrazne neznižuje. Knižnica si ako prioritnú úlohu kladie dôraz na kvalitné služby poskytované používateľom pri ich vzdelávaní, na kvalitu organizovaných aktivít pre širokú verejnosť a na ďalšie rozvíjanie

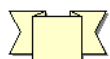
zabehnutej spolupráce so základnými a strednými školami v meste a regióne. Pozornosť sústreďuje aj na ďalšiu z priorít, a to podporu celoživotného vzdelávania a zvyšovanie informačnej gramotnosti najmä dvoch cieľových skupín – detí, mládeže a seniorov.

Nosné aktivity v roku 2017:

- 📖 Týždeň slovenských knižníc a Noc s Andersenom – zapojenie sa do celoslovenských aktivít;
- 📖 Týždeň vo farbách dúhy – zamestnanci oblečení vo farbe dňa a realizácia aktivity pre jednotlivé skupiny (napr. zelený utorok pre seniorov);
- 📖 Čítajme si radi, podelíme sa a s Vami - minifestival detskej knihy;
- 📖 Knižovníček – týždenný letný detský čitateľský tábor s celodenným programom;
- 📖 Slovo ako chlieb – spracovanie a vydanie zborníka – literárne matiné s regionálnymi autormi a pozvanými hosťami;
- 📖 Sakrálné objekty od prvých písomných prameňov po súčasnosť v trebišovskom regióne – mapovanie a príprava publikácie o sakrálnych objektoch.

Všeobecné informácie z činnosti z roku 2017:

- 📖 nárast počtu výpožičiek;
- 📖 úspešnosť v podaných projektoch;
- 📖 zintenzívnila sa spolupráca s materskými, základnými a strednými školami;
- 📖 boli uskutočnené semináre a vzdelávacie tvorivé dielne pre seniorov;
- 📖 pokračovalo sa v úspešných inovatívnych aktivitách (napr. Donáška kníh do domu; Balíček kníh na dovolenku).

Aj keď je knižnica tak, ako po minulé roky, brzdená priestorovými obmedzeniami (chýbajúca čítareň a študovňa, neexistujúce skladové priestory) a nebezbariérovým prístupom uskutočnila v minulom roku 2017 celkovo 356 kultúrno-spoločenských a výchovno-vzdelávacích podujatí, ktoré navštívilo spolu 46 029 účastníkov. Knižnica sa dobre profiluje svojimi inovatívnymi aktivitami, ktoré sú zamerané na maximálny komfort užívateľa, a to tak službami pre mladšiu i staršiu generáciu. Knižnica v minulom roku ponúkla svojim čitateľom aj ďalšie nové služby (napr. Book a Librarian, Knižovník - Váš sprievodca pri hľadaní informácií, apod.). Obmedzený priestor sa zúžil novými podlahovými krytinami a žalúziami. V rámci projektu Chill out zone /oddychová zóna, sa v knižnici zriadilo príjemné oddychové prostredie pre dospelých návštevníkov a používateľov a tiež pre deti a mládež, čím došlo k výraznému skomfortneniu služieb. V rámci tejto oddychovej zóny sa ponúkali aj výpožičky e-kníh a e-čítačiek, a to prezenčne aj absenčne. V závere roka bola používateľom sprístupnená ďalšia novú online služba - chat na webovom sídle knižnice.

ZEMPLÍNSKA KNIŽNICA GORAZDA ZVONICKÉHO v Michalovciach

Sídlo: Michalovce

Počet spravovaných objektov: 1   **Počet pobočiek:** 1

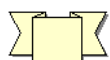
Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach je univerzálnou verejnou knižnicou s regionálnou pôsobnosťou, v ktorej vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia sú doplnkovou, ale aj napriek tomu neoddeliteľnou súčasťou knižničnej práce. Knižnica sa vypracovala na profesionálne vybavenú, informačnú a kultúrnu inštitúciu komunitného charakteru, ktorá poskytuje svoje služby širokému spektru návštevníkov a organizuje početné kultúrno-vzdelávacie podujatia regionálneho i celoslovenského významu.

Nosné aktivity v roku 2017 :

- 📖 Aby pamäť pracovala – pohybovo pamäťové aktivity pre seniorov;
- 📖 Michaela Bušovská – sprievodkyňa v černobyľskej zóne – v rámci partnerstva knižnice v projekte Ukrajina v pohybe, dlhoročná sprievodkyňa v Černobyle v autentickom svedectve vyrozprávala málo známe fakty o tomto memento;
- 📖 Katolícka moderna – seminár pre učiteľov slovenského jazyka v ZŠ a SŠ;
- 📖 Židia v Michalovciach – beseda o knihe o prvých židoch v Michalovciach, o židovských synagógach a významných osobnostiach.

Všeobecné informácie z činnosti z roku 2017:

- 📖 boli schválené všetky podané projekty;
- 📖 zvýšil sa záujem študentov, žiakov, verejnosti o podujatia ktoré knižnica organizovala;
- 📖 pokračuje úspešná spolupráca s Filozofickou fakultou Užhorodskej národnej univerzity na Ukrajine.

Knižnica si v roku 2017 svojou činnosťou a každodennými knižnično-informačnými a výchovno-vzdelávacími aktivitami zastabilizovala svoje miesto a význam nielen v meste Michalovce, kde sídli, ale aj v okresoch Michalovce a Sobrance, ktoré sú v jej pôsobnosti. Je to aj vďaka nielen príspevku zriaďovateľa na nákup nových kníh, ale hlavne z dôvodu zvýšenému počtu aktivít cielene zameraných na prioritný cieľ knižnice: udržiavať si počet detských čitateľov so zameraním na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Tento cieľ bol naplnený zatraktívnením prostredia knižnice cez výmenu regálov a časti podlahy, vytvorením detského kútika, zapojením sa do roku čitateľskej gramotnosti a novými formami práce s detským čitateľom, ako je biblioterapia, dramatizované čítanie, literárne dielne a iné interaktívne formy. Obzvlášť prínosná je spolupráca s Ukrajinou a riešenie tém spojených s touto oblasťou regionálneho kultúrneho dedičstva.

GEMERSKÁ KNIŽNICA PAVLA DOBŠINSKÉHO v ROŽŇAVE

Sídlo: Rožňava

Počet spravovaných objektov: 1

Počet pobočiek: 1

Gemerská knižnica Pavla Dobšinského je dôležitou súčasťou regiónu a mesta kde sídli, pretože prispieva k zvyšovaniu informovanosti a vzdelanosti širokej verejnosti, napomáha permanentnému vzdelávaniu, poskytuje množstvo kvalitných a rôznorodých informácií. Plní informačné, vzdelávacie, relaxačné a sociálne funkcie pre všetky vekové kategórie obyvateľstva. Knižnica má veľmi dobré vzťahy s rôznymi partnermi, nielen v meste, ale aj v rámci kraja, s ktorými spolupracovala na príprave a realizácii rôznych aktivít pre širokú verejnosť.

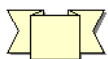
Nosné aktivity v roku 2017 :

- 📖 Deň ľudovej rozprávky – aktivity pre deti – tvorba a život P.Dobšinského;
- 📖 Čítajme si – maratón hlasného čítania detí v rámci spolupráce s UNICEF;
- 📖 Nerušte ma, čítam – verejné hlasné čítanie detí a dospelých na námestí;
- 📖 Zdravie pre všetkých - motivačné stretnutia pre mladých aj starších;
- 📖 Uchovajme históriu dokumentov z regiónu – postupné spracovanie (skenovanie) regionálnych dokumentov.

Všeobecné informácie z činnosti z roku 2017 :

- 📖 nárast počtu podujatí;
- 📖 zapojenie sa do viacerých cezhraničných projektov;
- 📖 práca s dobrovoľníkmi;

 intenzívna spolupráca so Slovenským Krasom a ponuka zaujímavých aktivít.

Knižnica uskutočnila 291 podujatí pre verejnosť, na ktorých sa zúčastnilo 11 066 účastníkov. Dôraz práce knižnice bol kladený na jej hlavné poslanie, a to kvalitné knižnično-informačné služby, dôslednú komunikáciu a individuálnu prácu s používateľmi. Vyzdvihnúť možno prácu s detskými používateľmi nielen pri oboznamovaní s novou literatúrou, ale aj s netradičnými formami práce s knihou, či prostredníctvom literárnej vedomostnej súťaže Perly poznania, prírodovednej súťaže Za krásami Slovenského krasu, či dramatizáciami rozprávok a detských textov. Knižnica sa zapojila aj do medzinárodného projektu pre študentov s cieľom: ako pomôcť tým, ktorí majú problémy s čítaním a orientovaním sa v literatúre, rovnako tak adresne sa venovala znevýhodneným používateľom a seniorom. Komfort čitateľov zlepšila klimatizácia. Pre cestujúcu verejnosť sa zaviedla voľná výpožička kníh na Železničnej stanici v Rožňave, čo sa stretlo s mimoriadne pozitívnym ohlasom.

SPIŠSKÁ KNIŽNICA v SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

Sídlo: Spišská Nová Ves

Počet spravovaných objektov: 1   **Počet pobočiek:** 2

Spišská knižnica sa svojou pôsobnosťou v okrese Spišská Nová Ves a Gelnica flexibilne profiluje ako centrum špecializovaných informačných, vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí. Cieľovou skupinou používateľov a návštevníkov podujatí sú prioritne deti a mládež, avšak primeranú pozornosť venuje aj seniorom, zdravotne znevýhodneným a marginalizovaným skupinám občanom. Prezentácia aktivít knižnice má dlhodobu priaznivé zázemie predovšetkým v regionálnych médiách, ale ťažiskové podujatia sa darí propagovať aj v celoslovenskom zábere.

Nosné aktivity v roku 2017:

- Mám básničku na jazyčku – celomestská súťaž v prednese poézie a prózy pre deti v MŠ;
- Skala útočiska – literárna súťaž mladých autorov zo základných a stredných škôl mesta a regiónu Spiš;
- Spišská biblická jeseň.

Všeobecné informácie z činnosti z roku 2017 :

- pokles registrovaných čitateľov aj výpožičiek;
- udržaná úroveň kvality aktivít;
- dobrá spolupráca s inými organizáciami v meste;
- 65.výročie pôsobenia knižnice;
- rezervy vo vypracovaní a podávaní projektov;
- pokračovanie v systematickej spolupráci so všetkými typmi škôl v meste

Knižnica uskutočnila 226 podujatí, s celkovým počtom 33 615 účastníkov. Najviac podujatí sa tradične zrealizovalo s deťmi a mládežou. Uplynulý rok 2017 sa dá charakterizovať ako druhá etapa materiálno-technického vybavenia a obnovy knižnice. Dokončila sa rekonštrukcia vstupnej i zadnej brány, zakúpili sa nové počítače a ďalšie potrebné príslušenstvo. Rezervy v roku 2017 boli najmä v projektovej činnosti. Šesťdesiatpäť rokov existencie, čo Spišská knižnica oslávila v októbri 2017, nie je len svedectvom životaschopnosti aj bohatej histórie, ale aj impulzom do ďalších aktivít. Pred tromi rokmi začala Spišská

knižnica prvú etapu projektu špecializovaných edukačných podujatí pre pedagógov slovenského jazyka a literatúry. Aktivita pre túto cieľovú skupinu, ktorá má nenahraditeľný význam v práci s knižnično-informačnými jednotkami na prvom i druhom stupni základných a stredných škôl majú výbornú odozvu v odbornej verejnosti. S podporou zriaďovateľa sa Spišskej knižnici podarilo udržať pobočku na sídlisku Mier v Spišskej Novej Vsi a v kompletne zrekonštruovaných priestoroch tamjšieho domu kultúry.

2.2 Múzeá a galérie

Činnosť na úseku múzeí a galérií je riadená zákonom o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty (206/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov)

Sieť múzeí a galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK:

- ☞ Východoslovenské múzeum v Košiciach (VSM)
- ☞ Zemplínske múzeum v Michalovciach (ZM)
- ☞ Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove (MaKCJZ) ktoré zabezpečuje okrem múzejných činností aj komplex služieb v zmysle zákona o kultúrno-osvetovej činnosti,
- ☞ Banícke múzeum v Rožňave (BM)
- ☞ Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi (MS)
- ☞ Galéria umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi (GUS)
- ☞ Východoslovenská galéria (VSG)

V rámci múzeí je jedno – BM rozpočtovou organizáciou, ostatné sú príspevkové a v rámci galérií je GUS rozpočtovou organizáciou a VSG príspevkovou organizáciou. VSM je druhým najväčším múzeom na Slovensku. V jednotlivých okresných sídlach pôsobia špecializované muzeálne zariadenia, ktorých expozície sú zamerané na národopis, prírodné vedy, archeológiu a históriu, baníctvo, vinárstvo a vinohradníctvo. V snahe zabezpečiť mapovanie vývoja výtvarného života v regióne plnia 3 múzeá aj galerijnú funkciu (ZM, BM, MaKCJZ). Vzhľadom na skutočnosť, že múzeá a galérie sídlia v pamiatkovo chránených objektoch vyžaduje si prevádzkovanie týchto zariadení osobitnú pozornosť.

Múzeum je špecializovaná právnická osoba alebo organizačný útvar právnickej osoby, ktoré na základe prieskumu a vedeckého výskumu a v súlade so svojím zameraním a špecializáciou nadobúda predmety kultúrnej hodnoty, ktoré ako zbierkové predmety odborne spravuje, vedecky skúma a sprístupňuje verejnosti najmä na účely štúdia, poznávania, vzdelávania a estetického zážitku špecifickými prostriedkami múzejnej komunikácie.

Galéria je špecializovaná právnická osoba alebo organizačný útvar právnickej osoby, ktorá na základe vedeckého výskumu v súlade so svojím zameraním a špecializáciou, nadobúda, odborne spravuje, vedecky skúma a sprístupňuje zbierkové predmety zo všetkých disciplín vizuálneho umenia a realizuje tvorivé a umelecké výstupy a prezentácie.

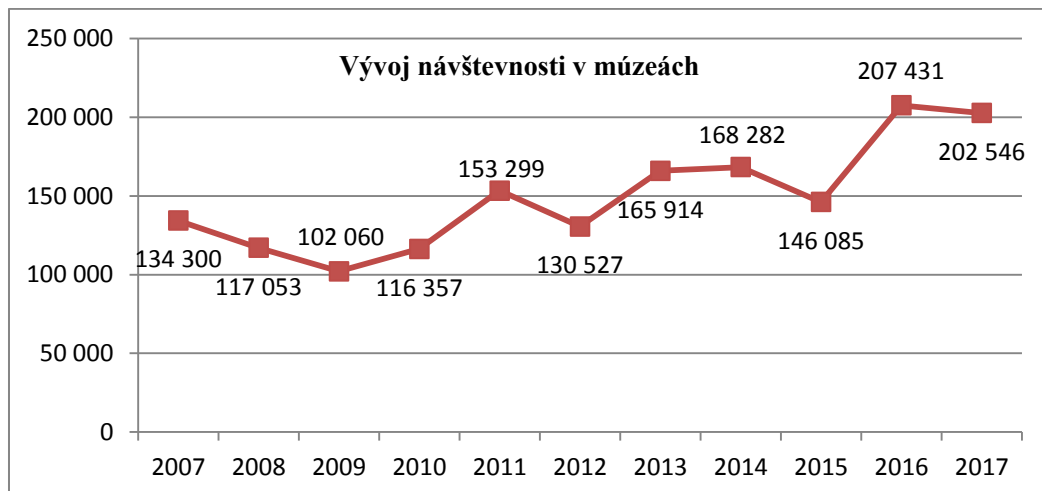
Múzeá

Ako ukazuje graf nižšie, návštevnosť múzeí sa za ostatné roky stabilizuje stále vo vyšších hladinách, čo svedčí o dobrom trende rozvoja a správy týchto kultúrnych zariadení. Výraznou mierou tomu prospeli rozsiahle obnovy objektov cez veľké investičné akcie v ostatných rokoch. Odchýlky v návštevnosti sú spravidla len v prípadoch, kedy dochádza

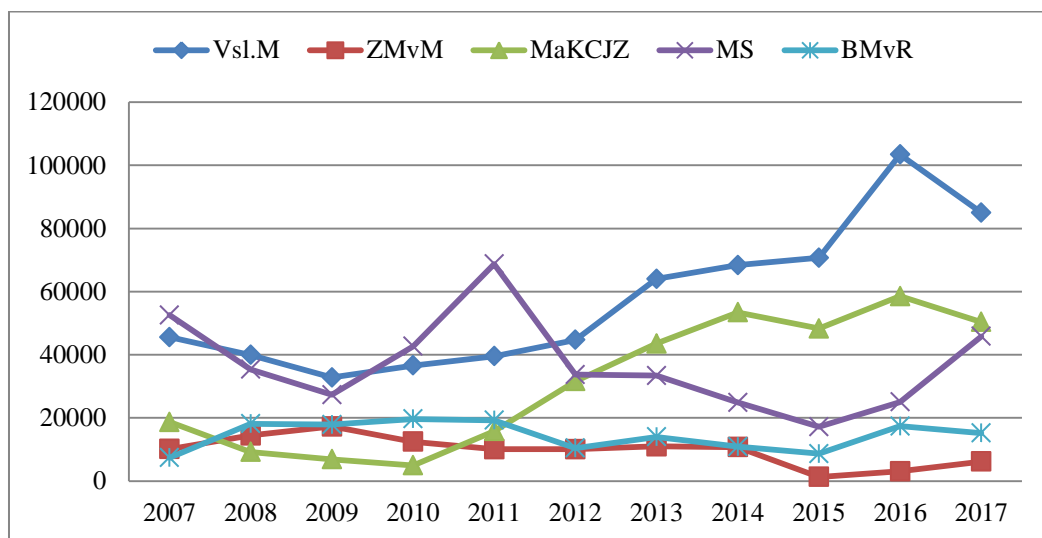

k rekonštrukčným prácam, čím je znemožnená plná prevádzka (napr. Zemplínske múzeum v Michalovciach).

Vývoj celkovej návštevnosti múzeí v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v rokoch 2007-2017

Návštevnosť jednotlivých múzeí v rokoch 2007 - 2017

Potešujúcim trendom je síce mierny, no zvyšujúci sa pomer platenej návštevnosti voči neplatenej návštevnosti.

Pomer platenej a neplatenej návštevnosti v múzeách

návštevnosť	rok 2016 v%	rok 2017 v%
platená	70,13	72,27
neplatená	29,87	27,73

Celkovo sa múzeá v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v roku 2017 prezentovali **118 výstavami** (o 22 viac ako v roku 2016) a ďalšími **468 výchovno-vzdelávacími aktivitami** a **57 kultúrno-**

spoločenskými aktivitami v rámci regiónu, na ktorých sa zúčastnilo vyše 200 000 tisíc domácich i zahraničných návštevníkov.

Krajská akvizičná komisia navrhla v máji 2017 rozdelenie finančných prostriedkov na nákup zbierkových predmetov v celkovej sume 12 870 €. Pretrvávajúcim nedostatkom v roku 2017 boli podmienky uloženia zbierkových predmetov v depozitároch, ktoré bude potrebné riešiť do budúcnosti.

Prírastky zbierkových predmetov v múzeách

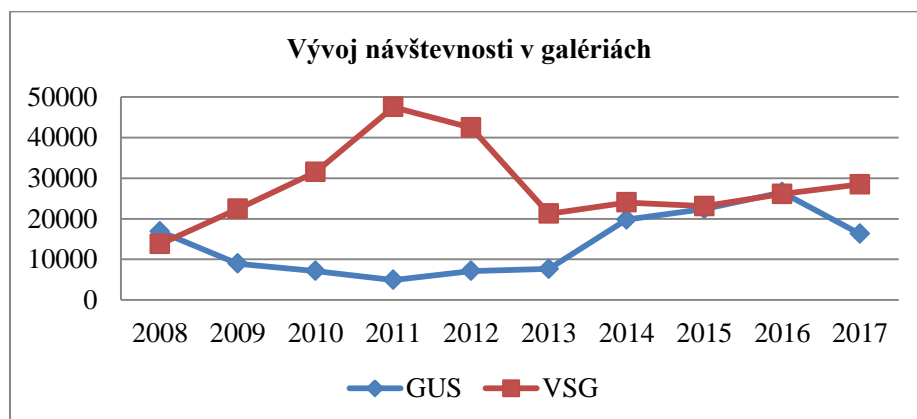
Múzeá	VSM	ZM	MaKCJZ	MS	BM	spolu
prírastok zbierkových predmetov v roku 2016	3 220	1 026	57	3 756	25	8 084
prírastok zbierkových predmetov v roku 2017	5 307	208	36	6 911	280	12 742

Z hľadiska ďalšieho rozvoja kultúrneho turizmu, ktorý sa po obnove stáva významnou výzvou, sa ukazuje ako nevyhnutné zabezpečiť reінštaláciu expozícií, s ktorou sa práve v roku 2017 v niektorých prípadoch začalo.

Galérie

*Rovnako tak obe galérie zaznamenávajú v rámci priemeru za posledné roky pomerne stabilné oscilovanie návštevnosti. V priebehu roka 2017 prezentovali celkom **36 výstav a pripravili ďalších 371 aktivít** vo svojich zariadeniach pre širokú verejnosť s osobitným dôrazom na výchovno-vzdelávacie aktivity – tvorivé dielne, kurzy, semináre. V roku 2016 to bolo 220 aktivít, čiže práca s návštevníkom v galériách v uplynulom roku významne dominovala. Na prezentovaných výstavách a ostatných aktivitách evidovali tieto dve galérie **vyše 44 tisíc návštevníkov**. Prírastok zbierkových predmetov zaznamenal povšimnutiahodný nárast zo 73 v roku 2016 na 210 v roku 2017.*

BANÍCKE MÚZEUM V ROŽŇAVE

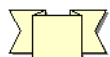
Sídlo: Rožňava

Počet spravovaných objektov: 6

Múzeum plní úlohu okresného vlastivedného múzea so špecializáciou na dokumentáciu baníctva a hutníctva a geológie Spišsko-gemerského Rudohoria a na zber a prezentáciu výtvarných diel z územia historického Gemera.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOCH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a vedecko-výskumná činnosť (VVČ):* Do zbierkového fondu múzea bolo zapísaných 280 kusov predmetov.
- ☞ *Publikačná činnosť pracovníkov múzea:* Pracovníci múzea publikovali v rôznych médiách, prebiehalo 11 výskumných úloh, z ktorých jedna sa ukončila.
- ☞ *Výstavná činnosť:* Múzeum organizovalo 25 výstav (vlastné, prevzaté, v sídle, mimo sídla).
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* Múzeum zorganizovalo 202 podujatí.

Počas roka múzeum naďalej pracovalo na inštalácii novej Expozície baníctva a hutníctva Gemera v Zážitkovom centre Sentinel. Významným momentom roka bolo v máji 2017 aj sprístupnenie väčšiny expozícií (Banské pracoviská, Expozícia prírody Slovenského krasu a prilahľých oblastí, Čas pary) v Zážitkovom centre Sentinel, ako aj Andrassyho obrazárne v Krásnohorskom Podhradí. Medzi najúspešnejšie počiny od začiatku roka patrila výstava „Historická Rožňava na fotografiách“, ku ktorej sa bolo zorganizovaných 10 tematických prednášok na rozličné témy, a ktorá mala celkovo veľmi dobrý ohlas. V septembri sa uskutočnilo Spomienkové popoludnie pri príležitosti „115. výročia založenia Banického múzea v Rožňave, osobnosti a historické momenty.“ V tom istom mesiaci bola zorganizovaná odborná konferenciu „Baníctvo v našich múzeách a jeho prezentácia. XXI. Etnológ a múzeum“, s medzinárodnou účasťou, pričom výstupom bol zborník príspevkov. Rozpočet bol navýšený o finančné prostriedky na akvizície, ktoré boli použité na zakúpenie súkromnej zbierky cenných historických pohľadníc Rožňavy, Dobšinej, Dobšinskej ľadovej jaskyne a ich okolia.

MÚZEUM A KC JUŽNÉHO ZEMPLÍNA

Sídlo: Trebišov

Počet spravovaných objektov: 7

Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína je prvou organizáciou, ktorá vznikla spojením dvoch samostatných subjektov - oblasť originálnej činnosti múzejníctva s originálnou osvetovou činnosťou. K spojeniu pôvodného Vlastivedného múzea v Trebišove a Regionálneho osvetového strediska v Trebišove došlo k 1. 1. 2012. V tejto časti je prezentovaná činnosť zložky múzea. Múzeum sa vo svojej špecializácii zameriava na históriu poľnohospodárstva, históriu tokajského vinohradníctva a vinárstva, etnografiu južného Zemplína, históriu trebišovských Andrassyovcov, poľovníctvo a ochranu zveri.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOCH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* V oblasti vlastnej vedecko-výskumnej činnosti pokračovali pracovníci múzea v archívnom výskume šľachtických rodov. Výskum slúži k tvorbe

budúcich expozícií. Do zbierkového fondu múzea pribudlo 36 zbierkových predmetov. V roku 2017 sa riešili tri výskumné úlohy.

- ☞ *Publikačná činnosť pracovníkov múzea:* V rámci publikačnej činnosti v roku 2017 vydali jedno číslo občasníka – Kaštiel'ske listy – muzeálne noviny. Pracovníci publikovali 3 štúdie a odborné články a 11. popularizačných článkov.
- ☞ *Výstavná činnosť:* MaKCJZ organizovalo 18 výstav.
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* Organizovaných bolo 29 podujatí.
- ☞ *Propagácia:* Propagácia v celoštátnych printových aj propagačných médiách takmer 300x.
- ☞ *Iné:* Veľmi pozitívna je spolupráca úsekov múzea a kultúrneho centra, kedy sa oba navzájom prepájajú a dopĺňajú, keďže každý z nich má inú oblasť pôsobenia. Úsek kultúrneho centra pôsobí množstvom svojich podujatí v teritóriu celého regiónu a podieľa sa na tvorbe nadregionálnych podujatí v tokajskej oblasti i mimo nej.

V roku 2017 bola sprístupnená výstava s názvom „Po roku“, ktorá prezentovala zbierkové predmety získané múzeom v období jedného roku v súvislosti s dejinami kaštiel'a. V roku 2017 sa začala príprava novej expozície s firmou AV MEDIA. V roku 2017 bol ako výsledok medzinárodných kontaktov prezentovaný mapping na stenách kaštiel'a. V roku 2017 sa pokračovalo v zdokonaľovaní služieb múzejnej pedagogiky a to v zavedení novej ponuky pod názvom „Spoznej všetky svetadiely“ zameranej na spoznávanie prírody. Zároveň bol vytvorený a prezentovaný detský maskot múzea – Múzejníček.

VÝCHODOSLOVENSKÉ MÚZEUM

Sídlo: Košice

Počet spravovaných objektov: 13

Východoslovenské múzeum v Košiciach patrí k najstarším a najvýznamnejším múzeám na Slovensku. V rámci svojej špecializácie sa múzeum zameriava na dokumentáciu vývoja prírodných vied, archeológie, histórie, národopisu a umeleckej histórie v regióne východného Slovenska a v niektorých oblastiach prírodných a spoločenských vied v regióne Západných Karpát.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOCH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* Prírastky do zbierkového fondu múzea boli v počte 5 307 zbierkových predmetov.
- ☞ *Publikačná činnosť pracovníkov múzea:* Pracovníci múzea publikovali množstvo štúdií. Pracovníci sa aktívne zúčastnili viacerých odborných konferencií a seminárov. Metodická pomoc bádateľom bola poskytnutá viac ako 40 krát. Múzeum vydáva zborníky *Historica carpatica* a *Natura carpatica*.
- ☞ *Výstavná činnosť:* Bolo inštalovaných 7 expozícií v štyroch budovách. Z výstav bola najnavštevovanejšia „Virribus unitis“, „Dedičstvo Karola Veľkého“, „Kráľovná Alžbeta a móda“. Uskutočnila sa aj prezentácia zbierok v zahraničí v rámci niekoľkých výstav.
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* Bolo organizovaných 45 podujatí.
- ☞ *Propagácia múzea:* Pracovníci poskytovali množstvo rozhovorov pre celoštátne aj regionálne média. Múzeum bolo propagované viac ako 10 tis. krát vrátane direct mailing-u.

Rok 2017 sa niesol v znamení 145. výročia založenia Východoslovenského múzea v Košiciach. Na stránke múzea a v reklamnom mesačníku „Kam do mesta“ prebiehala celoročná súťaž k dejinám inštitúcie. Na základe zmluvy so Súkromnou strednou umeleckou školou filmovou natočili jej študenti film „Ľudia z múzea“ - netradičný pohľad na pracovníkov a prácu v múzeu. Na popularizáciu múzea sa v spolupráci s Mestským informačným centrom v Košiciach v termínoch 2., 3. a 4. júna realizovali v rámci obľúbených „potuliek“ Múzejné potulky. K najvýznamnejším výstavám vo VSM v roku 2017 patrili: „Kráľovná Alžbeta a móda - repliky šiat cisárovnej Alžbety“, „Až na kov“ - v spolupráci so SNM Múzeom Betliar - o zachránených zbierkach po požiari hradu Krásna Hôrka, „Podme na jedno“ - k dejinám pivovarníctva, „Dedičstvo Karola Veľkého“ – o dejinách včasného stredoveku v spolupráci s Archeologickým ústavom Akadémie vied ČR a Pamiatkovým úradom SR, „Polákovo múzeum - motor košickej moderny“ - mapovanie výstavnej činnosti inštitúcie v medzivojnových rokoch. Odborne, logisticky a finančne najnáročnejšou výstavou v roku 2017 bola výstava „Leopold Horovitz (1838-1917) – Stratený/Nájdenný“. VSM ju pripravilo v spolupráci so Slovenskou národnou galériou v Bratislave a za podpory hlavne KSK a Fondu na podporu umenia. V zahraničí sa VSM predstavilo výstavami v Krosne (Poľsko) – „Svet na škatuľke“ a v Herende (Maďarsko) – „Historické fajky“. Deväť putovných výstav VSM bolo predstavených na 12 miestach na Slovensku. VSM ako jediné múzeum zo Slovenska sa zapojilo do projektu PLUGGY (www.pluggy-project.eu) (5 krajín a 8 partnerov) v rámci výzvy Európskej únie H2020, ktorý má za cieľ rozšíriť povedomie o kultúrnom dedičstve v rámci EÚ.

MÚZEUM SPIŠA

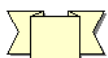
Sídlo: Spišská Nová Ves

Počet spravovaných objektov: 9

Múzeum bolo zriadené v roku 1951 ako Okresné vlastivedné múzeum. Múzeum sa zameriava na prírodovedný výskum a dokumentáciu územia a histórie Spiša, na dejiny výroby klávesových nástrojov (Letohrádok Dardanely) a vývoja nábytku na Slovensku (Kaštieľ Markušovce).

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOKH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* Celkový počet získaných zbierkových predmetov za rok 2017 bol 6 911 ks. V rámci vedecko-výskumnej činnosti bolo rozpracovaných 8 úloh.
- ☞ *Publikačná a edičná činnosť pracovníkov múzea:* Zamestnanci múzea publikovali v zborníkoch a iných periodických a neperiodických publikáciách.
- ☞ *Výstavná činnosť:* V múzeu je 5 stálych expozícií. Bolo usporiadaných 18 výstav.
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* V tejto oblasti bolo realizovaných 205 aktivít, poskytovala sa aj metodická a odborná pomoc a konzultácie.
- ☞ *Propagácia múzea:* Informovanie o činnosti múzea prebiehalo tiež v printových a elektronických médiách na regionálnej aj celoštátnej úrovni.

Jednou z najvýznamnejších inovácií bola interaktívna aplikácia „Spiš v kocke“ (Fond na podporu umenia), ktorou sa MS v prezentačnej oblasti priblížilo k múzeu vo verzii 3.0. V roku 2017 Múzeum Spiša po prvýkrát podalo samostatne medzinárodný projekt v rámci programu Interreg V-A Poľsko-Slovensko: Slováci a Poliaci – Cezhraničné kultúrne migrácie

(partnerom bolo múzeum v Gorliciach). Jednou zo základných činností MS je zbierkotvorná činnosť, ktorá bola v roku 2017 veľmi bohatá. MS získalo 6911 kusov zbierok – zberom, darom a kúpou. Úspech Múzea Spiša v SNV bol v roku 2017 korunovaný ocenením v súťaži Múzeum roka, v ktorej z 9. hodnotených múzeí SR skončilo MS na čestnom 3. mieste. Významný posun nastal vo vedecko-výskumnej činnosti. Pracovníci riešili 8 úloh a MS na VVČ získalo finančnú podporu na realizáciu úlohy: „Levočské vrchy – kamienok v mozaike prírody“.

ZEMPLÍNSKE MÚZEUM

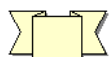
Sídlo: Michalovce

Počet spravovaných objektov: 4 - aktuálne v rekonštrukcii

Múzeum sa zaoberá komplexnou dokumentáciou vývoja prírody a spoločnosti v regióne Zemplína. Zameriava sa na oblasť zoológie, pravekej a včasnej histórie, agrárnej etnografie, regionálnych dejín a výtvarného umenia 18. až 21. storočia.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOKH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* Do fondu pribudlo 208 zbierkových predmetov.
- ☞ *Publikačná činnosť pracovníkov múzea:* Boli publikované odborné štúdie a publikácie popísané nižšie.
- ☞ *Výstavná činnosť:* Zemplínske múzeum počas rekonštrukcie nemalo k dispozícii priestory stálych expozícií okrem expozície prírody, a jeho prezentačná činnosť sa zamerala najmä na výstavy v priestoroch partnerských inštitúcií. Bolo realizovaných 9 výstav. Múzeum externe spolupracovalo na príprave viacerých výstav. Vystavovalo v priestoroch partnerských inštitúcií. (ZOS, Mestské kultúrne stredisko Michalovce, Ústredie ľudovej umeleckej výroby)
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* Realizovalo sa 32 aktivít mimo areálu múzea.
- ☞ *Propagácia múzea:* Propagácia aktivít múzea prebiehala najmä v regionálnych médiách.

Hlavným determinantom pre činnosť organizácie v roku 2017 bola nemožnosť využívať vlastné priestory pre neukončenú rekonštrukciu. V roku 2017 oslávilo ZM 60. výročie svojho založenia. Bolo vytvorené a prezentované nové logo múzea. ZM ako vydavateľ pripravilo knihu o svojej budove „Kaštieľ v Michalovciach“ a pracovníci múzea vystupovali ako autori a spoluautori publikácií – *História Michaloviec I. – Židia v Michalovciach, Mouusson. Maliar farieb a svetla.* Vďaka aktívnemu fundraisingu bolo múzeum úspešné v akvizičnej a reštaurátorskej činnosti. Múzeum bolo mimoriadne aktívne aj v oblasti archeologického výskumu a získavania financií z domácich grantových schém.

VÝCHODOSLOVENSKÁ GALÉRIA

Sídlo: Košice

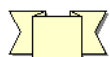
Počet spravovaných objektov: 2

V rámci svojho poslania sa galéria zameriava domáce i zahraničné diela všetkých disciplín výtvarného umenia jednotlivých historických období a súčasnosti s osobitným zameraním na východoslovenský región a výtvarné diela 19. a prvej polovice 20. storočia a súčasného výtvarného umenia.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOCH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* V roku 2017 pribudlo do zbierok Východoslovenskej galérie formou darov a prevodov 10 zbierkových predmetov .
- ☞ *Výstavná činnosť:* V roku 2017 Východoslovenská galéria realizovala spolu 18 výstav.
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* Mimovýstavná činnosť Východoslovenskej galérie sa zameriava predovšetkým na popularizáciu programov, ktoré ponúka širokej verejnosti. Pozostáva zo vzdelávacích programov a propagačnej činnosti. Spolu bolo realizovaných 190 aktivít.
- ☞ *Propagácia múzea:* Propagačná činnosť v roku 2017 odvíjala od charakteru daného podujatia a v tejto oblasti realizovala niekoľko zaujímavých aktivít, aby sa viac otvorila novým návštevníkom. VSG plánuje na rok 2018 novú vizuálnu identitu.

VSG nemá stálu expozíciu, preto sa usiluje o prezentáciu zbierkového fondu pomocou výstav. Na základe tohto realizovala galéria tri výstavy, pričom dve boli tematické a aktuálne – „Konflikty a záujmy“ (vojna) a „Vypovedaní“ (rómska tematika). Výstavný projekt „Po moderne“ si kládol za cieľ zmapovať umenie v zbierkach VSG od 1945 po 1989. VSG naďalej prehľbuje svoje aktivity zamerané na styk s verejnosťou a prehľbovaním vzťahu divákov k umeniu. Pristupuje tak ku každej výstave a organizuje sprievodné aktivity od prednášok, workshopov, až po projekt práce s deťmi „VSG mini“. V roku 2017 pokračoval projekt zameraný na sprístupnenie knižnice VSG. Galéria je úspešná v získavaní podpory na svoju činnosť cez Fond na podporu umenia.

GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

Sídlo: Spišská Nová Ves

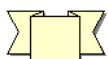
Počet spravovaných objektov: 2

Galéria sprístupňuje a v rámci kultúrno – vzdelávacej činnosti využíva diela všetkých oblastí výtvarného umenia, histórie a súčasnosti, domácej i zahraničnej proveniencie s osobitným zreteľom na región Spiša.

VYHODNOTENIE PLNENIA ÚLOH A CIEĽOV NA JEDNOTLIVÝCH ÚSEKOCH ODBORNEJ ČINNOSTI

- ☞ *Akvizičná činnosť a VVČ:* V rámci zbierkotvornej činnosti v roku 2017 galéria získala 212 diel. Celkový objem odborných výskumných úloh bol 13.
- ☞ *Publikačná činnosť pracovníkov múzea:* V roku 2017 publikovala GUS 5 katalógov k svojim nosným aktivitám.
- ☞ *Výstavná činnosť:* GUS celkovo pripravila 18 výstavných projektov a má tri stále expozície.
- ☞ *Kultúrno – vzdelávacia činnosť:* GUS celkovo pripravila 162 podujatí.
- ☞ *Propagácia:* Propagačné materiály boli realizované vo vlastnej réžii ku každej realizovanej výstave a kultúrno-výchovným podujatiam, podľa potreby v jazykových mutáciách: SK a ENG (pozvánky na výstavy).
- ☞ *Iné:* Odborní pracovníci GUS sa pravidelne zúčastňujú tematicky organizovaných konferencií, seminárov a workshopov za účelom prehľbovania, aktualizácie a nadobudnutia širokého spektra nových odborných poznatkov a rozvoja sociálno-psychologických a interkultúrnych zručností. Sekundárnym účelom je budovanie siete kontaktov v rámci domácej umeleckej obce i v medzinárodnom kontexte.

Nosné podujatia galérie boli realizované v rámci významného 30. výročia organizácie (1987 – 2017), kedy sa uviedlo široké spektrum výstavných projektov, kultúrno-výchovných a profesionálnych sprievodných programov, ako aj profesionalizovala odborná výskumná, edičná a publikačná činnosť v spolupráci s externými kurátormi a odbornými spolupracovníkmi. Výstavná dramaturgia prezentovala mimoriadne projekty, z ktorých väčšia časť bola uvedená v premiére na Slovensku iba v GUS. Výstavné projekty boli prezentované nielen v priestoroch galérie, ale aj v rámci tzv. putovných výstav a projektov v spolupráci, ktoré sa uviedli v rôznych regiónoch na Slovensku. Mimoriadnou aktivitou bolo sprístupnenie Galérie pri dufarte v exteriérovej časti budovy a prepojenie so stálou expozíciou Záhrada umenia. Priestor prezentuje "banerové" výstavy, ako aj umožňuje interakciu s aktuálnymi výstavami. GUS zvýšila v roku 2017 aj objem projektov v rámci zahraničnej spolupráce.

2.3 Zariadenia pre kultúrno-osvetovú činnosť

Kultúrno-osvetová činnosť sa riadi zákonom č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti, ktorý nahrádza doterajší zákon o osvetovej činnosti č. 61/2000. Kultúrno-osvetová činnosť je definovaná v zákone ako činnosť, ktorá svojim spôsobom prispieva k rešpektovaniu ľudských práv a rozmanitosti kultúrnych prejavov, k utváraniu kultúrneho spôsobu života, k zvyšovaniu kultúrnej a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva. KSK má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti podľa odborného zamerania na kultúrno-osvetovú činnosť sedem zariadení so všeobecným zameraním a jedno zariadenie so špecializovaným zameraním (hvezdáreň).

Sieť zariadení KSK pre kultúrno-osvetovú činnosť:

- ❖ Gemerské osvetové stredisko – Rožňava (GOS)
- ❖ Zemplínske osvetové stredisko v Michalovciach (ZOS)
- ❖ Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi (SOS)
- ❖ Kultúrne centrum Abova – Bidovce (KCA)
- ❖ Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria – Moldava nad Bodvou (KCÚBaR)
- ❖ Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia – Kráľovský Chlmec (KCMaP)
- ❖ Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína – Trebišov (MaKCJZ)
- ❖ Hvezdáreň v Michalovciach (špecializované osvetové zariadenie) (H)

Dve organizácie sú príspevkové (ZOS, MaKCJZ), ostatné sú rozpočtové.

Osvetové zariadenia so všeobecným zameraním zabezpečujú najmä:

- ❖ rozvoj kultúry - kultúrnej identity, kultúrneho potenciálu v podmienkach obcí;
- ❖ uchovávanie a zveľaďovanie kultúrnych hodnôt - ochranu a rozvoj nehmotného kultúrneho dedičstva – tradičnej ľudovej kultúry (TLK);
- ❖ podporu a rozvoj záujmovo-umeleckej činnosti /ZUČ/ a neprofesionálnej umeleckej tvorby /súťaže – garant: Národné osvetové centrum - NOC/;
- ❖ výmenu kultúrnych hodnôt v rámci cezhraničnej spolupráce;
- ❖ metodickú činnosť, metodické poradenstvo pre daný región;
- ❖ neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry a prevencie negatívnych spoločenských javov atď.

Osvetové zariadenie so špecializovaným zameraním zabezpečuje najmä:

- ❖ neformálne vzdelávanie v oblasti astronómie;
- ❖ plnenie úloh na úseku populárno-výchovnej, odbornovo-výskumnej, pozorovateľskej a poradenskej činnosti v oblasti astronómie a príbuzných vied;
- ❖ dostupnosť informácií a poznatkov z vedy, techniky, výskumu a vývoja v oblasti astronómie atď.

Osvetové zariadenia a kultúrne centrá plnia v súčasnosti najrozmanitejšie úlohy v oblasti záujmovo-umeleckej činnosti a mimoškolskej výchovy, ale stále viac sa zapájajú do aktivít účelovo smerujúcich k vytváraniu produktov cestovného ruchu. V neposlednom rade sú osvetové zariadenia aj metodickými inštitúciami a spoluorganizátormi podujatí pre mnohé subregióny, mikroregióny a obecné samosprávy, ktoré na realizáciu kultúrnych aktivít z vlastných zdrojov nemajú vhodné podmienky. Nezastupiteľná oblasť ich činnosti je starostlivosť o **tradičnú ľudovú kultúru** a jej vyvrcholením býva **organizácia folklórnych slávností, festivalov súťaží a prehliadok**. Podľa vyhodnotenia Koncepcie starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru Košického samosprávneho kraja na obdobie rokov 2008 – 2015 bolo zistené, že v celom kraji je cca 190 remeselníkov a vyše 5 tisíc aktérov v rámci rôznych skupín TLK, (členovia folklórnych súborov, folklórnych skupín, speváckych skupín, ľudovej hudby, jednotlivci – speváci, inštrumentalisti, ľudoví rozprávači). Celá táto oblasť je významnou súčasťou kultúrneho dedičstva, ktorá je pilierom národnej, regionálnej a miestnej identity. Táto oblasť bola v poslednom období identifikovaná ako jeden z významných prvkov regionálneho rozvoja - je zahrnutá v aktuálne platnom Pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK a v spojitosti so súčasnými spoločenskými trendmi, kde vzrastá záujem o TLK v radoch širokej verejnosti konštatujeme, že rozvoj kultúry v KSK v tejto oblasti sa ubera správnu cestou.

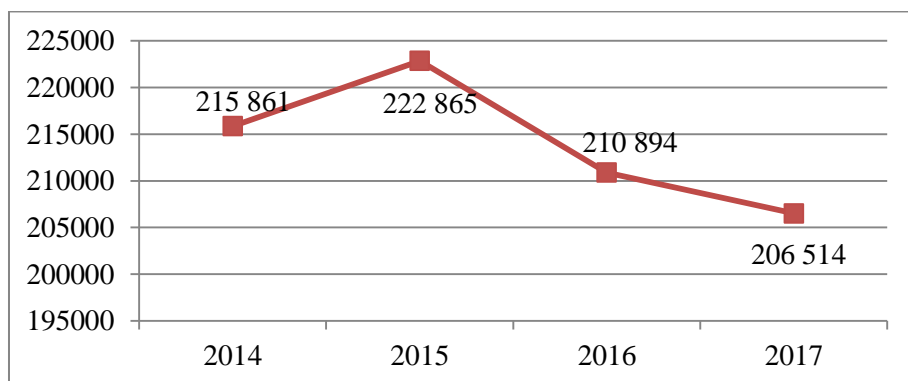

V roku 2017 pripravili 3 osvetové zariadenia a 4 kultúrne centrá **viac ako 1 500 podujatí** (prednášky, kurzy, krúžky, tvorivé dielne), ktorých sa zúčastnilo **viac ako 80 000 návštevníkov**. Realizovali spolu **272 súťaží a prehliadok** s návštevnosťou **takmer 40 000 divákov** a **47 festivalov** s celkovou návštevnosťou **viac ako 70 000 divákov**. Hvezdáreň v Michalovciach a ostatné astronomické pracoviská usporiadali **viac ako 420 podujatí** s celkovou **návštevnosťou takmer 11 000**. Medziročne došlo v rámci ponuky kultúrnych a osvetových zariadení k **13,7%-nému zvýšeniu** počtu evidovaných aktivít.

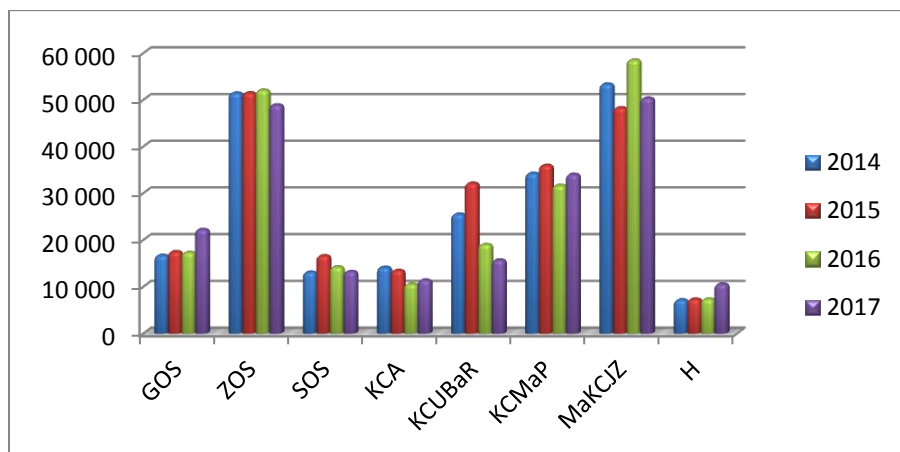
V nižšie uvedenom grafe je znázornená návštevnosť jednotlivých kultúrno-osvetových zariadení za posledné štyri roky. Táto konštantne prekračuje počet 200 tisíc návštevníkov. Údaj za MaKCJ v Trebišove je skreslený tým, že sa do neho započítava celková návštevnosť (vrátane múzea). Návštevnosť nie je hlavným kritériom hodnotenia činnosti, keďže jej kolísanie u kultúrno-osvetových zariadení závisí od niekoľkých faktorov:

- väčšina festivalových aktivít sa koná v exteriéri, preto návštevnosť závisí od počasia;
- problematické určovanie neplatenej návštevnosti;
- špecifické zameranie jednotlivých zariadení, ktoré majú rôznorodé pôsobenie a rozdielne priority pre každý rok (napr. posun od masovejších akcií k metodickému pôsobeniu – KCÚBaR, a pod.)

Návštevnosť aktivít osvetových a kultúrnych zariadení KSK (2014-2017) – počet účastníkov

Návštevnosť aktivít zariadení pre kultúrno-osvetovú činnosť KSK (2014-2017)

Je potrebné poznamenať, že zariadenia pre kultúrno-osvetovú činnosť poskytujú najviac kultúrnych služieb bezplatne, resp. iba so symbolickým vstupným. Pozitívnym trendom je však postupné zlepšovanie pomeru platiacich a neplatiacich návštevníkov (72%:28%), čo poukazuje na skutočnosť, že aj napriek nepriaznivej socio-ekonomickej situácii v niektorých oblastiach kraja, si užívatelia kultúrnych služieb uvedomujú ich kvalitu a hodnotu, čo je prejavované ochotou platiť za ňu.

GEMERSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO

Sídlo: Rožňava, (v zrekonštruovanom Dome tradičnej kultúry Gemera)

Počet spravovaných objektov: 2   **Územná pôsobnosť:** okres Rožňava

Gemerské osvetové stredisko vykonáva všeobecnú kultúrno-osvetovú činnosť, pokrýva aj oblasť astronómie a príbuzných vied strediska Hvezdárne v Rožňave a rozvíja špeciálne aktivity v oblasti TLK v Dome tradičnej kultúry Gemera.

Nosné aktivity

- ❖ Gemerský folklórny festival Rejdová (44. ročník). – najautentickejší festival tradičnej ľudovej kultúry v regióne KSK v prirodzenom dedinskom prostredí, 36 folklórnych

kolektívov z Gemera, Spiša, Šariša, Myjavy a z ďalších regiónov Slovenska a Ukrajiny;

- ❖ Medzinárodný workshop paličkovanej čipky;
- ❖ V roku 2017 sa podarilo úspešne prezentovať hodnoty TLK na výstave s názvom „Gemerská čipka a folklór“ v Slovenskom inštitúte v Moskve;
- ❖ Rok na Gemi - slávnosti zvykov a obyčají Gemera a Malohontu - prezentácia tradičnej kultúry, ale aj konfrontácia folklórnych kolektívov v rámci svojej tvorby a pôsobenia (takmer 400 účinkujúcich, 600 divákov).

Ďalšie vybrané významné aktivity:

- ❖ Interaktívne vzdelávacie programy TLK - tradičné remeslá, cyklické školenia pre vedúcich folklórnych kolektívov, tvorivé dielne výstavy, súťaže atď.;
- ❖ GOS je koordinátorom a organizátorom krajskej súťaže CINEAMA – prehliadky amatérskej filmovej tvorby. V roku 2017 do súťaže bolo zaradených 31 snímok. Postupujúce filmy dosiahli vynikajúce výsledky aj na celoštátnej úrovni s ocenením 7 filmov a dokonca i na medzinárodnej súťaži amatérskych filmov UNICA, odkiaľ si animácia „Poveš o Kapušianskom hrade“ odniesla striebornú medailu/Médailled'Argent.

Kultúrna ponuka Gemerského osvetového strediska je vytvorená tak, aby zohľadnila koncepcné a strategické zámery KSK pre oblasť rozvoja kultúry s osobitným zreteľom na rozvoj tradičnej ľudovej kultúry, v nadväznosti na novovytvorené podmienky Domu tradičnej kultúry Gemera. Revitalizáciou objektu GOS sa zmenila aj pôvodná činnosť organizácie, ktorá sa čoraz výraznejšie špecializuje. Sústreďuje sa na rozvoj tradičnej ľudovej kultúry Gemera a na rozvoj tradičnej remeselníckej výroby, na ich monitorovanie, zdokumentovanie a propagáciu formou vzdelávania, prezentácie, výskumnej a výstavnej činnosti. V roku 2017 sa podarilo organizácii plne sfunkčnúť všetky štyri dielne, teda k hrnčiarskej a tkáčskej (textilnej) aj gastronomickej a hudobnej dielni, kde bežali počas celého roka rôzne záujmové kurzy, klubové i krúžkové aktivity, workshopy pre deti a dospelých. GOS ponúka služby v sezónnych balíčkoch podľa cieľových skupín. Najnáročnejšou etapou bolo zariadenie interiéru gastronomickej dielne, pýchou ktorej je tradičná kachľová pec, ktorá spĺňa znaky gemerskej ľudovej architektúry typické pre vidiecke sídla. V multifunkčnej sále Domu tradičnej kultúry Gemera je aj novovzniknuté kino Apollo, ktoré je počas roka aktívne využívané. Organizácia spravuje aj hvezdáreň. Z dôvodu nedostatočného technického vybavenia a problému získať odborných zamestnancov hvezdárne, toto stredisko nemohlo byť v roku 2017 dostatočne využité. Zariadenie dosiahlo v roku 2017 mimoriadne úspechy – čo do počtu aktivít a počtu návštevníkov a tiež v prekročení stanoveného vlastného príjmu, ktoré splnilo na vyše 121%.

ZEMPLÍNSKE OSVETOVÉ STREDISKO

Sídlo: Michalovce

Počet spravovaných objektov: 1   **Územná pôsobnosť:** okresy Michalovce a Sobrance

Zemplínske osvetové stredisko zabezpečuje všeobecnú kultúrno-osvetovú činnosť pre obce v rámci dvoch okresov. Okrem sídla organizácie má ZOS zriadené detašované pracovisko v Sobranciach a jeho súčasťou je aj folklórny súbor Zemplín. Detašované pracovisko v Sobranciach plnohodnotne zabezpečuje všetky všeobecné kultúrno-osvetové činnosti s osobitným zreteľom na rozvoj Sobranecka s prioritným poslaním výmeny aktivít v cezhraničnej oblasti a šírenia hodnôt predovšetkým ľudovej kultúry Zemplína.

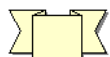

Nosné aktivity

- ❖ Aktivity v oblasti tradičnej ľudovej kultúry s osobitným zreteľom na folkloristiku sa v roku 2017 niesli v znamení 60. výročia vzniku Folklórneho súboru Zemplín a 45. výročia Detského folklórneho súboru Zemplínik;
- ❖ Zemplínske slávnosti – najstarší folklórny festival v regióne Zemplína v roku 2017 navštívilo odhadom 3 500 divákov;
- ❖ Jánske ohne nad Šíravou – podujatie v rámci programu Terra Incognita na podporu kultúrneho turizmu. Na tomto viac žánrovom festivale bolo 185 účinkujúcich a evidovalo sa približne 4 500 návštevníkov.

Ďalšie vybrané významné aktivity:

- ❖ Festivaly v oblasti TLK vo vybraných obciach regiónu (napr. Podhorodské folklórne slávnosti, Podvihorlatské folklórne slávnosti; Folklórne slávnosti v Pozdišovciach), zariadenie pravidelne zabezpečuje kultúrny program na podujatí cezhraničnej spolupráce Slovenska a Ukrajiny Deň priateľstva – dobrosusedstva vo Vyšnom Nemeckom;
- ❖ ZOS je koordinátorom krajskej súťaže v oblasti hovoreného slova Metamorfózy slova i súťažnej prehliadky detských speváckych zborov Mládež spieva.

Zemplínske osvetové stredisko tým, že zastrešuje Folklórny súbor Zemplín (FS) a Detský folklórny súbor Zemplínik, má osobitné postavenie v kraji – predovšetkým v oblasti rozvoja folkloristiky. Medzi významné úspechy patril roku 2017 samostatný program FS Zemplín na 63. ročníku celoslovenského festivalu Východná 2017. Galaprogram venovaný týmto výročiam ako podakovanie a uznanie umeleckému vedúcemu Milanovi Hviždákovi – tiež jubilantovi - bol pripravený na vysokej umeleckej úrovni s vynikajúcim diváckym ohlasom (1 500 divákov). Zariadenie zabezpečuje v rámci chránenej dielne aj úpravu, opravu ale i šitie krojov s citom pre zachovanie autenticity hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva. Zemplínske osvetové stredisko je pravidelným organizátorom krajskej súťaže v detskom umeleckom prednese a tvorbe divadiel a poézie Metamorfózy slova, z ktorej postupujúci dosiahli výborné výsledky aj na celoštátnej súťaži. ZOS zo všetkých zariadení pre kultúrno-osvetovú činnosť v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sa najintenzívnejšie venuje aktivitám so zameraním na kultúru zdravotne znevýhodnených občanov i podujatiam s charakterom prevencie v rôznych oblastiach spoločenského života. V ostatnom čase sa zvyšuje záujem zo strany občanov o kultúrne aktivity klubového typu – tvorivé dielne, vzdelávacie aktivity – jazyky, zdravý životný štýl, remeslá. Zemplínske osvetové stredisko má ambície vytvárať ponuky kultúrnych služieb s aktivitami cestovného ruchu vo vzťahu ku kultúrnym tradíciám regiónu. Organizácia sa stala partnerom v projekte Karpatské Klenoty UNESCO, podaným obcou Ruská Bystrá.

SPIŠSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO

Sídlo: Spišská Nová Ves

Počet spravovaných objektov: 0   **Územná pôsobnosť:** okresy Spišská Nová Ves a Gelnica

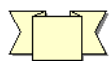
Spišské osvetové stredisko je jediným kultúrnym zariadením v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, ktoré vykonáva kultúrno-osvetovú činnosť jednozložkovo v súlade s literou zákona. Osvetové stredisko zabezpečuje široké spektrum aktivít záujmovo-umeleckej činnosti v spádových územných okresoch s osobitným zreteľom na Hnilecký región.

Nosné aktivity

- ❖ Kultúrno-duchový festival Spišský Jeruzalem - jedinečný projekt svojho druhu zameraný na rozvoj kultúrneho a duchovného turizmu prepojený s históriou, faunou a flórou v regióne. Podujatie je pripravované v spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom, Spišským Biskupstvom a ďalšími partnermi. Na aktivitách 5. ročníka sa zúčastnilo takmer 3 700 návštevníkov;
- ❖ Spišské folklórne slávnosti v roku 2017 vstúpili do svojho 45. ročníka. Tento nadregionálny festival navštívilo 4 tisíc návštevníkov, ktorých zabávalo vyše 800 účinkujúcich.

Ďalšie vybrané významné aktivity:

- ❖ Krajská súťaž neprofesionálnej fotografickej tvorby AMFO sa konala v Spišskej Novej Vsi v spolupráci so Slovenským technickým múzeom v Košiciach. Do reprezentatívnej výstavy bolo zaradených 347 fotografií od 153 autorov;
- ❖ Celoštátna súťaž speváckych zborov Viva il Canto. Garantom podujatia bolo Národné osvetové centrum. Podujatie bolo pripravené na vysokej odbornej úrovni s veľmi dobrým diváckym ohlasom - predovšetkým so zreteľom na slávnostný otvárací koncert s dielom Carl Orff: Carmina Burana, ktorý zaplnil priestor Evanjelického kostola v Spišskej Novej Vsi s počtom divákov 1 100 a účasťou 11 speváckych zborov z celého Slovenska;
- ❖ Divertimento musicale – krajská súťaž a prehliadka inštrumentálnej hudby prebiehala v roku 2017 v spolupráci dvoch krajov - Košického a Prešovského;
- ❖ V oblasti menšinovej kultúry úspešne zrealizovalo osvetové stredisko prehliadku v speve rusínsko-ukrajinských piesní „Hospodi pomiluj“ a prehliadku speváckych zborov východného obradu „Makovická struna“.

Spišské osvetové stredisko má výnimočné postavenie v rámci zariadení pre kultúrno-osvetovú činnosť v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK predovšetkým tým, že veľké nosné aktivity realizuje aj na území susedného regiónu – Prešovského samosprávneho kraja. Osvetové stredisko úspešne spolupracuje s partnermi zo susedného regiónu a v značnej miere prispieva k rozvíjaniu spolupráce dvoch krajov v širšom kontexte v prospech rozvoja kultúrneho turizmu a v oblasti záujmovo-umeleckej činnosti. Spišské osvetové stredisko veľmi aktívne zapája kreatívne prvky do širokého spektra podujatí v rôznych oblastiach, odvážne sa púšťa do inovatívnych projektov. Napríklad aktivity, ako DufArt - podujatie s nevšedným divadelným predstavením, Mušky raja – letný workshop edukačných aktivít pre školopovinné deti, Prídem autobusom – na podporu detských dramatických kolektívov a pod., veľmi pozitívne prispievajú k motivácii detí a mládeže k tvorivej kultúrnej činnosti. Svojou činnosťou má Spišské osvetové stredisko potenciál budovať nevšednú kultúrnu identitu tohto významného územia Košického kraja.

KULTÚRNE CENTRUM ABOVA

Sídlo: Bidovce

Počet spravovaných objektov: 1 (areál pamätníka Dargov),

Územná pôsobnosť: vymedzené obce okresu Košice - okolie v počte 71

Kultúrne centrum Abova má okrem výkonu všeobecnej kultúrno-osvetovej činnosti v správe areál Pamätníka víťazstva v Dargovskom priesmyku (od 1.1.2013).

Nosné aktivity

- ❖ Abovský folklórny festival – prezentácia hodnôt tradičnej ľudovej kultúry s dôrazom na región Abov. V roku 2017 sa na festivale vystúpilo vyše 320 účinkujúcich a bolo evidovaných 2 tisíc návštevníkov;
- ❖ Dargovská ruža – súťažná prehliadka v speve ľudových piesní sa pravidelne koná v obci Svinica; v roku 2017 sa do prehliadky zapojilo 209 účinkujúcich;
- ❖ Valalická krojovaná paráda – podujatie v rámci TLK, ktoré dáva hold kroju a tradíciám; v roku 2017 sa do prehliadky zapojilo 80 krojovaných účastníkov.

Ďalšie vybrané významné aktivity:

- ❖ Festival starého umenia a histórie Abova – festival dobovej hudby a starého umenia bol pripravovaný v rámci Dní Európskeho kultúrneho dedičstva už tradične v priestoroch románsko-gotického kostola vo Svinici;
- ❖ Kultúrne centrum je organizátorom: krajskej súťaže - prehliadky detskej dramatickej tvorivosti a divadla dospelých hrajúcich pre deti - Detské divadelné Košice (v roku 2017 s počtom účinkujúcich 118); ďalej prehliadky sólistov tanečníkov v ľudovom tanci – Šaffova ostroha s počtom súťažiacich 37; prehliadky neprofesionálnych hudobných skupín a sólistov – Strunobranie s rôznym žánrovým hudobným zameraním – country, pop, rock, reggae (v roku 2017 sa prehliadky zúčastnili štyri hudobné formácie, traja sólisti a jedno duo).

Kultúrne centrum Abova bolo zriadené v roku 2009 a z tohto pohľadu patrí medzi „mladšie“ zariadenia pre kultúrno-osvetovú činnosť v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Má významné postavenie v oblasti festivalových aktivít ľudových tradícií, keďže je organizátorom jedného z najstarších festivalov v regióne – Abovského folklórneho festivalu, ktorý ako jediný festival v rámci KSK je zaradený do zoznamu Európskych folklórnych festivalov. Kultúrne zariadenie dostalo v roku 2013 do svojej správy areál Pamätníka oslobodenia a víťazstva v Dargovskom priesmyku spolu so Sieňou bojovej slávy. V roku 2017 bol úspešne reštaurovaný pamätník a pripravovala sa projektová dokumentácia na celkovú rekonštrukciu areálu s plánovanou realizáciou v roku 2018. Po rekonštrukcii bude mať kultúrne centrum nový potenciál na prípravu rôznych foriem prezentácií predmetných významných historických – dejinných udalostí z polovice minulého storočia. Úspešné zvládnutie rekonštrukcie komplexov pamätníka, ako aj tradičných kultúrnych podujatí si vyžaduje profesionálny manažment. Na druhej strane je potrebné poznamenať, že sídlo KCA je v administratívnej budove obce Bidovce, kde nie sú vytvorené podmienky na realizáciu aktivít kultúrneho centra, preto sa tieto konajú takmer výhradne na území iných obcí regiónu. Organizácia potrebuje revitalizáciu tak pri vytvorení optimálnych pracovných podmienok ako aj po personálnej stránke.

KULTÚRNE CENTRUM ÚDOLIA BODVY A RUDOHORIA

Sídlo: Moldava nad Bodvou,

Počet spravovaných objektov: 1 (Hvezdáreň Medzev)   **Územná pôsobnosť:** obce Údolia Bodvy a Rudohoria, vybrané obce okresu Košice -okolie celkom v počte 43 a mesto Košice.

Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria bolo zriadené v roku 2009 na zabezpečenie aktivít okrem všeobecnej kultúrno-osvetovej činnosti aj v oblasti astronómie a príbuzných vied v Hvezdárni v Medzeve. Súčasťou KCÚBaR je od roku 2015 aj pracovisko v Košiciach, ktoré bolo vytvorené s nadväznosťou na menovanie organizácie za vybrané osvetové zariadenie KSK, ktoré plní úlohy a vystupuje ako koordinačné stredisko pre oblasť osvetovej činnosti a oblasť TLK s krajskou pôsobnosťou.

Nosné aktivity

- ❖ Putovný festival Údolia Bodvy a Rudohoria – zamerané na podporu uchovávaní, rozvíjania, prezentácie a šírenia tradičnej ľudovej kultúry národnostných menšín. Podujatie má putovný charakter - miesto realizácie sa každý rok mení v rámci dvoch regiónov. V roku 2017 sa festival konal v obci Kechnec za účasti 300 účinkujúcich a približne 1000 divákov;
- ❖ Fašiangový festival – veľmi obľúbené podujatie na prezentáciu krojov z regiónu, ale i zo zahraničia - autentická ľudová veselica;
- ❖ Essencia – Antológia folklóru Košického kraja; nesúťažná prehliadka folklórnych súborov; v roku 2017 sa v galaprograme predstavili o. i. aj finalisti – kolektívy a jednotlivci, ktorí reprezentovali Košický kraj na celoštátnej súťaži Zem spieva;
- ❖ Aktivity Hvezdárne v Medzeve - pozorovania, súťaže, výstavy, tvorivé dielne, prednášky.

Ďalšie vybrané významné aktivity

- ❖ Aktivity novej platformy TLK (cyklické školenia o metodike folklóru ; tanečné domy s výučbou ľudového tanca);
- ❖ Tanečný dom v Budapešti – prezentácia folklóru z regiónov KSK formou tanečných domov, aké sa pravidelne organizujú v Košiciach pod gesciou kultúrneho centra;
- ❖ Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria bolo organizátorom krajských súťaží: Na tej lúke, na zelenej (detské folklórne skupiny; Košická paleta (súťaž a výstava neprofesionálnej výtvarnej tvorby); Tancuj, tancuj (súťaž choreografií folklórnych súborov);
- ❖ Výtvarný tábor súčasného umenia; prázdninové a víkendové tvorivé dielne, výstavy, súťaže; prehliadka videotvorby mladých (REC-PLAY).

Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria – ako zariadenie s krajskou pôsobnosťou pre osvetovú činnosť a TLK – pokračovalo v roku 2017 v naplňaní koncepčných zámerov predovšetkým v procese realizácie regionálnych a krajských súťaží v oblasti tradičnej ľudovej kultúry. Organizácia je lídrom v koncepčnom šírení tanečného umenia TLK s dodržaním prvkov autenticity folklóru. Významne realizuje aktivity v rámci koncepcie „abeceda folklóru“ počnúc od najmenších detí v predškolskom veku cez žiakov základných škôl a stredoškolskej mládeže po dospelých a širokú verejnosť. KCÚBaR vo svojej pôvodnej činnosti vychádzalo aj v roku 2017 predovšetkým z vidieckeho rázu územia, kultúrneho bohatstva lokality, ako aj špecifik národnostne zmiešaného územia, v ktorom žije päť národností. Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria je jediným osvetovým zariadením, ktoré má svoje zariadenia v štyroch rôznych obciach v rámci kraja. V roku 2017 dostalo do vienka starostlivosť o Pamätný dom Zoltána Fábryho v Štóse.

KULTÚRNE CENTRUM MEDZIBODROŽIA A POUŽIA

Sídlo: Kráľovský Chlmec

Počet spravovaných objektov: 0   **Územná pôsobnosť:** obce Medzibodrožia a Použia v počte 50

Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia bolo zriadené v roku 2006 ako jediné trojzložkové zariadenie v regióne KSK, ktoré vzhľadom na národnostné zloženie obyvateľstva s dôrazom na podporu a rozvoj národnostnej kultúry vykonáva: všeobecnú osvetovú činnosť; získava, spracúva, ochraňuje a sprístupňuje knižný fond; zhromažďuje predmety múzejnej a galerijnej

hodnoty ako súčasť kultúrneho dedičstva. Súčasťou organizácie je Knížnica pri KCMaP a Regionálna muzeálna expozícia Jozefa Mailátha.

Nosné aktivity

- ❖ Tokajský festival v Borši – je najväčším menšinovým multižánrovým festivalom v regióne s medzinárodnou účasťou. V roku 2017 sa v programoch vystúpilo celkom 180 účinkujúcich a podujatie navštívilo cca 2300 divákov;
- ❖ Svätomartinský festival – patrí medzi najväčšie folklórne podujatie prihraničného regiónu, ktoré je zamerané na oslavu tradícií, folklóru, zábavy, stretnutie generácií v spojení s jarmokom domácich produktov, festivalom kvalitných vín a miestnych gastronomických špecialít. Podujatie sa tradične koná v obci Veľké Trakany; v roku 2017 vystúpilo na festivale vyše 200 účinkujúcich a navštívil ho rekordný počet odhadom vyše 7 tisíc návštevníkov z celého regiónu i zo zahraničia;
- ❖ Mulatos Romale – je jediný festival so zameraním na prezentáciu rómskej menšinovej kultúry v Košickom samosprávnom kraji, do ktorého sú zapojené všetky zariadenia KSK pre kultúrno-osvetovú činnosť. V roku 2017 bolo podujatie s návštevnosťou na úrovni cca 1200 účastníkov spojené aj s vyhodnotením výtvarnej súťaže Malé čierne oči; prezentáciou tradičných remesiel rómskej kultúry.

Ďalšie vybrané významné aktivity

- ❖ Kultúrne centrum je koordinátorom a organizátorom postupovej súťažnej prehliadky detských divadiel v oblasti menšinovej kultúry - Polatorická jar Latorca Menti Tavaszi, ako aj súťaží v prednese poézie a prózy Hviezdoslavov Kubín a Tompa Mihály. Do podujatia sa zapojilo 10 kolektívov, z ktorých na celoštátnej úrovni dosiahlo ocenenia 5 súborov, z nich jedno v zlatom pásme;
- ❖ Organizácia úspešne realizovala aktivity a zabezpečovala knižnično-informačné služby v Knížnici pri KCMaP a pestrú škálu aktivít v priestoroch Muzeálnej expozície J. Mailátha.

Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia má mimoriadne dôležité postavenie v uchovávaní, tvorbe, šírení a prezentácii hodnôt menšinovej kultúry celého regiónu s dôrazom na maďarskú kultúru a kultúru rómskeho etnika. Ako trojzložkové zariadenie je kultúrnym stánkom pre celý región Medzibodrožia a Použia, ktoré okrem širokospektrálnych aktivít v osvetovej činnosti zabezpečuje plynulý chod aj knižnice a muzeálnej expozície. V roku 2017 dosiahla organizácia obzvlášť dobré výsledky vo výstavnej činnosti a doplnení knižničných i zbierkových predmetov so zveľadením kultúry nielen národnostných menšín. Kultúrne zariadenie veľmi aktívne spolupracuje s obcami, školami, so subjektmi tretieho sektora - kultúrnymi i vzdelávacími - v záujme spoločnej prezentácie a zviditeľnenia hodnôt tradičnej ľudovej kultúry i skvostov regiónu v prihraničnej oblasti. Pozitívne možno vnímať realizáciu hudobného podujatia BodrogSong – Pieseň Medzibodrožia a Použia na podporu mladých talentov. Zrekonštruovaný objekt muzeálnej expozície J. Mailátha s moderným interaktívnym technickým vybavením je prístupným miestom kultúry pre obyvateľov i návštevníkov mesta Kráľovský Chlmec a širšieho okolia. Plánovaným dobudovaním dvornej časti areálu muzeálnej expozície by sa mali rozšíriť možnosti na ponuku kvalitných multižánrových kultúrnych služieb celoregionálneho významu.

MÚZEUM A KULTÚRNE CENTRUM JUŽNÉHO ZEMPLÍNA

Sídlo: Trebišov

Počet spravovaných objektov: 7
činnosti okrem obcí Medzibodrožia)

Územná pôsobnosť: okres Trebišov (v osvetovej

Nakoľko boli profil a muzeálna činnosť spomenuté vyššie, v nasledujúcej časti bude zhodnotenie len kultúrno-osvetovej činnosti.

Nosné aktivity kultúrno-osvetovej činnosti

- ❖ Tokaj v Európe a Dedovizeň – celodenný multižánrový program na hranici bez hraníc na Tokajskej vínnej ceste. V roku 2017 sa v programových blokoch predstavilo 235 účinkujúcich a podujatie navštívilo okolo 2 tisíc záujemcov;
- ❖ Chlebom a vínom – dožinkové slávnosti; program so zameraním na podporu kultúrneho turizmu; pestrá škála programov aj s prezentáciou unikátnych historických poľnohospodárskych strojov, zariadení, tradičných ľudových remesiel i života na vidieku má v rámci regiónu ojedinelý charakter;
- ❖ Tokajské vinobranie Čerhov – populárne podujatie na Vínnej ceste s prezentáciou vinobraneckých tradícií, folklóru a otvorených pivníc. V roku 2017 sa na podujatí zúčastnilo odhadom 8 tisíc návštevníkov nielen z košického regiónu, ale i z iných regiónov Slovenska i z prihraničnej oblasti.

Ďalšie vybrané významné aktivity

- ❖ Trebišovské divadelné dosky – kultúrne centrum je organizátorom prehliadky amatérskeho bábkového a činoherného divadla – detského, mládežníckeho a divadla dospelých. Do podujatia sa po pretransformovaní pôvodného podujatia Divadelný Trebišov zapojilo v sledovanom roku 107 účinkujúcich a zaujímavé hry počas troch dní videlo 1 650 účastníkov;
- ❖ Kultúrne centrum zabezpečuje okrem všeobecnej osvetovej činnosti aj špecializovanú osvetovú činnosť – popularizáciu astronómie a ostatných príbuzných vied vlastným útvarom astronómie;
- ❖ Deň Andrassyovcov; Gorazdov ekumenický festival sakrálnych skladieb; dožinky, koncerty, prednášky v obciach regiónu; tvorivé dielne, výstavy, súťaže.

Ako už bolo vyššie spomenuté, Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína je prvou organizáciou, ktorá vznikla spojením dvoch samostatných subjektov - oblasť originálnej činnosti múzejníctva s originálnou osvetovou činnosťou. K spojeniu pôvodného Vlastivedného múzea v Trebišove a Regionálneho osvetového strediska v Trebišove došlo k 1. 1. 2012. Toto multikultúrne zariadenie po rokoch vykazuje skvalitnenie poskytovaných služieb v kultúre v súlade s miestnymi potrebami. Rozšírila sa ponuka kultúrnych služieb v areáli kaštiela. V participácii úseku múzea a úseku osvetovej činnosti sa utvoril jednotný marketing a zefektívnila sa tak propagácia zariadenia. Prostredníctvom podujatí KC sa prezentujú expozície múzea na nadregionálnych festivaloch s výnimočným veľkým záujmom návštevníkov. Dva úseky spolu tvoria „komunitné centrum kultúry“, veľa aktivít je situovaných do areálu kaštiela, čo „oživuje“ prezentácie muzeálnej expozície. Ukončenie rozsiahlej rekonštrukcie objektu kaštiela a jazdiarne prinieslo nové dimenzie prezentovania hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva regiónu s osobitným zreteľom na Tokajskú oblasť. V roku 2017 sa podarilo zrealizovať odvážny plán organizácie, a teda presťahovanie úseku osvetovej činnosti do zrekonštruovaných priestorov kaštiela. Podľa výsledkov činnosti na všetkých úsekoch Múzea a Kultúrneho centra južného Zemplína táto zmena priniesla ďalšie pozitíva v spoločnej ponuke kultúrnych služieb a prezentácií hodnôt Trebišovska, s osobitným zreteľom na významnú oblasť nadregionálneho významu - Tokajskú oblasť.

HVEZDÁREŇ V MICHALOVCIACH

Sídlo: Michalovce

Počet spravovaných objektov: 1   Územná pôsobnosť: Košický samosprávny kraj

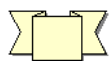
Hvezdárň v Michalovciach je jediným zariadením v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK s predmetom činnosti ako osvetové zariadenie so špecializovaným zameraním najmä na plnenie úloh na úseku populárno-výchovnej, odbornovo-výskumnej, pozorovateľskej a poradenskej činnosti v oblasti astronómie a príbuzných vied. Na území kraja vykonáva odbornovo-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre osvetové zariadenia v oblasti astronómie a príbuzných vied.

Nosné aktivity

- ❖ Vesmír očami detí – celokrajská výtvarná súťaž so zapojením 323 účastníkov s prácami žiakov z 23 základných škôl z celého regiónu. Do celoštátneho kola bolo zaradených z nich 25 výtvarných prác, z ktorých 3 boli ocenené.
- ❖ Čo vieš o hviezdach – vedomostná súťaž, ktorú realizuje hvezdárň v spolupráci s odbornými útvarmi astronómie kultúrnych zariadení KSK, okresnými astronomickými kabinetmi, planetáriami v regióne i centrami voľného času.
- ❖ Ekobeh – ekologická súťaž spojená s orientačným behom sa konalo pri príležitosti Dňa Zeme.
- ❖ Astronomické krúžky sú veľmi populárne vzdelávacie a zároveň voľnočasové aktivity predovšetkým pre školskú mládež.

Ďalšie vybrané významné aktivity

- ❖ Letný astronomický tábor; Vzdelávacie aktivity – prednášky pre školy; Večerné pozorovanie oblohy pre verejnosť; Pozorovanie Slnka na vybraných aktivitách osvetových zariadení v kraji.

Hvezdárň sídli v „Moussonovom dome“ s areálom. V roku 2017 mohla organizácia naplno odštartovať svoje aktivity po rozsiahlej rekonštrukcii objektu. Vďaka komplexnej rekonštrukcii objektu – exteriéru i interiéru s novým vnútorným vybavením sa výrazne skvalitnili podmienky pre poskytovanie špecializovaných astronomických služieb pre širokú verejnosť z celého kraja. Dôkazom toho je aj mimoriadne vysoký záujem o poskytované služby, ktoré v roku 2017 hvezdárň adekvátne k novým podmienkam rozšírila. V roku 2017 organizovala rekordný počet aktivít celkom v počte 428 v oblasti popularizačno-vzdelávacej činnosti, ktoré navštívilo 10 566 registrovaných osôb. V rámci metodickej činnosti vykonala 98 aktivít pre 476 účastníkov. Ako vedecké pracovisko realizuje oficiálne pozorovania a štatistické zisťovania pre Ústrednú hvezdárň v Hurbanove, ale aj do medzinárodných databáz v oblasti astronómie; publikuje odborné články v medzinárodných odborných časopisoch. V budúcnosti by sa hvezdárň mohla orientovať aj na environmentálne aktivity.

2.4 Divadlá

Úsek divadiel je regulovaný zákonom o divadelnej a hudobnej činnosti č.103/2014 Z. z., v zmysle ktorého je divadelná činnosť je súhrn umeleckých, umelecko-technických, organizačných a ekonomických aktivít smerujúcich k naštudovaniu a sprístupňovaniu divadelného diela verejnosti.

Sieť divadiel KSK:

KSK má v zriaďovateľskej pôsobnosti 4 divadlá, z toho 2 sú rozpočtové organizácie

- Divadlo Romathan (DR),

- Spišské divadlo (SD)
- a 2 príspevkové organizácie
- Bábkové divadlo (BD),
  - Divadlo Thália Színház (DTS).

Spišské divadlo ako jediné má sídlo mimo mesta Košice. Dve divadlá – Divadlo Romathan a Divadlo Thália Színház sú špecifické svojím národnostným charakterom, ktoré prevyšuje regionálny rozmer. Bábkové divadlo v Košiciach je unikátne charakterom svojej tvorby pre detského diváka.

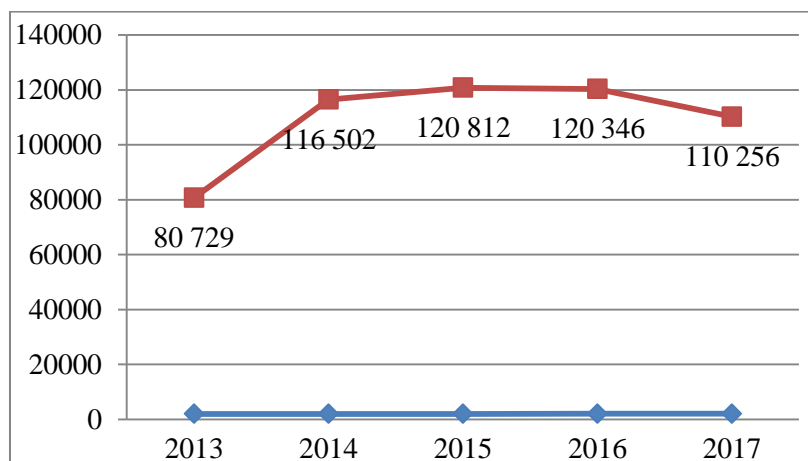
Divadlá zo všetkých kultúrnych inštitúcií majú najvyššie vlastné príjmy zo vstupného t.j. ich činnosť je neustále monitorovaná záujmom divákov. Všetky divadlá vykonávajú aj aktívnu zájazdovú činnosť nielen vo svojom okolí, ale hosťujú aj v zahraničí a svoju umeleckú tvorbu konfrontujú aj svojou účasťou na medzinárodných prehliadkach a festivaloch, z ktorých si prinášajú aj významné ocenenia.

*V roku 2017 naštudovali štyri divadlá celkom **18 premiérových predstavení** (o 3 viac ako v roku 2016), odohrali spolu **704 divadelných predstavení**. Návštevnosť bola na úrovni **110 256 divákov**.*

Počet predstavení a premiér v divadlách za roky 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
počet predstavení	690	761	749	713	704
počet premiér	15	19	15	15	18

Vývoj návštevnosti divadiel (2013-2017)

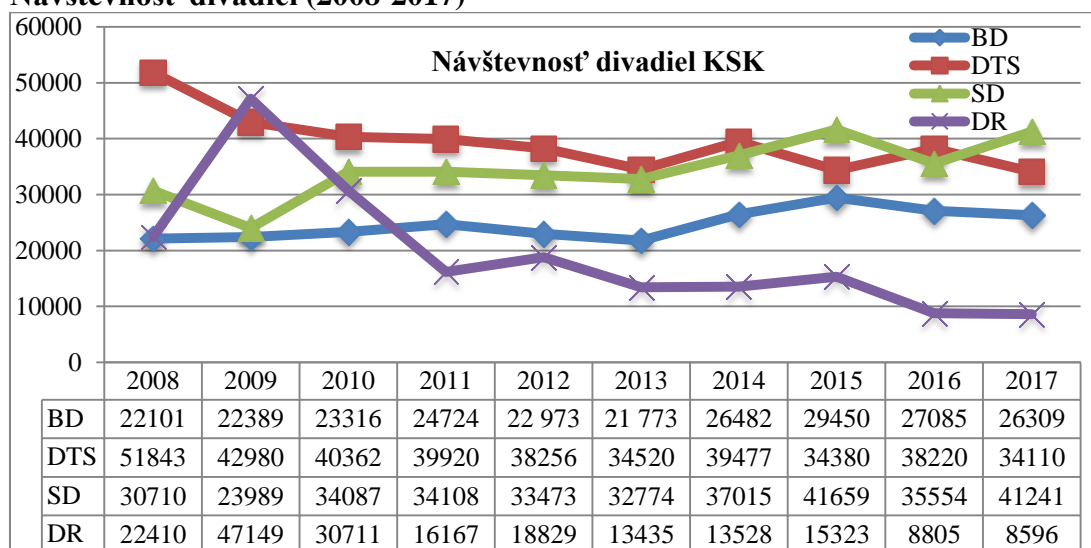

Na nižšie uvedenom grafe je možné vidieť, že po turbulentných výkyvoch sa od roku 2008 situácia stabilizuje. To možno pripísať aj zlepšeniu manažmentu divadiel, neustálemu zlepšovaniu kvality, čo do istej miery ustáľuje divácku základňu, no zároveň kladie stále vyššie nároky na činnosť do budúcnosti. Oscilovanie návštevnosti pri jednotlivých divadlách, v ohľade na niekoľkoročný priemer, je spôsobené aj zájazdovou činnosťou (najmä Divadlo Thália Színház), kde pri účasti na veľkých podujatiach automaticky počet návštevníkov narastá, pričom štandard je tvorený na základe kapacity divadla. Z hľadiska výsledkov návštevnosti za rok 2017 v porovnaní s priemerom za posledných 10 rokov možno vidieť

pozitívne výsledky u všetkých divadiel s výnimkou Romathanu, na čom sa okrem iného podpisujú aj nevyhovujúce priestory, v ktorých divadlo sídli.

Návštevnosť divadiel (2008-2017)

Napriek **stabilnej umeleckej úrovni a pozitívnym hodnoteniam divadelných kritikov** sa divadlá stretávajú aj s problémami, medzi ktoré patrí nedostatočné mzdové ohodnotenie umelcov, zapríčiňujúce odliv talentov do iných divadiel, neschopnosť realizovať nákladné predstavenia, ktoré by priniesli aj väčšie zisky, nevhodné prevádzkové podmienky - zastaralé neklimatizované budovy s nedostatočným technickým vybavením a zázemím, pričom prioritu do budúcnosti má Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi a Divadlo Romathan v Košiciach.

BÁBKOVÉ DIVADLO KOŠICE

Sídlo: Košice

Počet spravovaných objektov: 3

Špecifický profil Bábkového divadla v Košiciach predurčuje jeho tvorbu a umelecké zameranie na mladého diváka a rodiny. Za posledné tri roky sa jeho návštevnosť pohybuje okolo 90% , čo svedčí o jeho pevnom etablovaní na trhu a potešujúce je, že Bábkové divadlo svoju činnosť neustále inovuje a rozvíja. Zlepšuje prácu s návštevníkom využívaním moderných marketingových nástrojov a inovátnymi formami prezentácie.

Divadelné premiéry:

- ✿ Lišiak a Lišiacik - v poradí 202. premiéra divadla
- ✿ Sloník

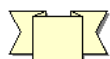
- ✿ Romeo&Juliet – prvá premiéra na obnovennej scéne Jorik

Počet predstavení:

- ✿ Z plánovaných 274 predstavení sa uskutočnilo 291 predstavení s celkovou návštevnosťou 26 309, z toho 22 982 platiacich návštevníkov.

Iné aktivity:

- ✿ Realizácia záverečnej fázy projektu „Cestujúce bábkky“ - cezhraničný projekt s Ukrajinou podporený z Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Výstupom je 10 dokumentárnych filmov, 1 divadelná inscenácia, komiks, konferencia a zborník k projektu.
- ✿ Festival Virvar 2017, Dni bábkového divadla a hier pre rodiny, v dňoch 1. - 4. 6. 2017.
- ✿ Obraz tvorby Bábkového divadla v Košiciach - prezentácia divadla na Medzinárodnom festivale KUKART v Petrohrade 28. 6. 2017.
- ✿ Účasť na troch domácich festivaloch a dvoch zahraničných festivaloch. Z medzinárodného festivalu v Užhorode si odnieslo hlavnú cenu GRAND PRIX.
- ✿ Divadlo vydalo 5 neperiodických publikácií.

Rok 2017 bol pre Bábkové divadlo Košice nesmierne dynamický a niesol sa v znamení rázneho a zásadného skvalitňovania práce divadla vo všetkých jeho zložkách a v znamení záverečnej fázy realizácie projektu „Cestujúce bábkky“, kedy prebiehalo natáčanie televíznych bábkových inscenácií. V oblasti festivalových zájazdov divadlo reprezentovalo slovenskú bábkarskú tvorbu na troch domácich a na dvoch zahraničných medzinárodných podujatiach. Výraznú činnosť vyvíjalo aj v oblasti spolupráce s inými kultúrnymi inštitúciami. Divadlo zvýšilo svoju činnosť aj v oblasti využívania svojich voľných priestorov, vďaka ktorým zvýšilo svoju popularitu a stalo sa súčasťou viacerých, aj medzinárodných projektov ako spoluorganizátor alebo ako partner projektov. Šiesty rok spoluorganizovalo Dni bábkového divadla s hier pre rodiny „VIRVAR“, čo je medzinárodný festival tešiacy sa každoročne vysokej návštevnosti a obľúbenosti. Rozvojovou aktivitou bolo aj obnovenie scény Jorik. Problémom sú priestory na Alžbetinej ulici a garážové priestory, kde sú zaznamenané vážne technické nedostatky. Rozširovanie zájazdovej činnosti je znemožnené tým, že divadlo nedisponuje dostatočným vybavením motorovými vozidlami, ktoré by umožnili prevoz kulis a vybavenia potrebných pre predstavenia mimo domovskej scény.

SPIŠSKÉ DIVADLO

Sídlo: Spišská Nová Ves

Počet spravovaných objektov: 1

Spišské divadlo je profesionálnym jedno súborovým činoherným divadlom, ktoré sa v poslednom období pretransformovalo na repertoárové divadlo mestského typu. Ako samostatný subjekt sídli v priestoroch Reduty od roku 1992. Tie sú na základe nájomnej zmluvy medzi Košickým samosprávnym krajom a mestom Spišská Nová Ves a podnájomnou zmluvou medzi KSK a Spišským divadlom v dlhodobom 50 ročnom prenájme. Na dvoch scénach, v divadelnej sále a v štúdiu, realizuje 220 až 240 predstavení za rok. Ročne divadlo navštívi 35 000 – 40 000 divákov nielen z regiónu Spiša, čím nadobúda výrazný nadregionálny charakter. Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi je kultúrno-výchovnou inštitúciou a umelecky sa profiluje v dvoch základných líniách. V tvorbe inscenácií rozprávok pre deti a mládež a v línii tvorby pre dospelého večerného diváka. Výsledky jeho práce sú dnes veľmi pozitívne reflektované aj v odborných kruhoch.

Divadelné premiéry:

Premiéry na hlavnom javisku Spišského divadla:

- ✿ Hans Christian Andersen/ Peter Palik – Palculienka
- ✿ Brandon Thomas/ Emil Spišák - Charleyho teta
- ✿ František Pavlíček - Tri zlaté vlasy deda Vševeda
- ✿ Carlo Goldoni – Škriepky na korze
- ✿ Georges Feydeau - Dámsky krajčír

Premiéry v Štúdiu Spišského divadla:

- ✿ Anton Pavlovič Čechov – Ujo Váňa (a tí druhí)
- ✿ Peter Palik/ Ján Jendrichovský - Storočie podľa Márie

V roku 2017 malo premiéru 7 inscenácií, z toho 5 na hlavnom javisku a 2 inscenácie v Štúdiu Spišského divadla.

Počet predstavení:

- ✿ V roku 2017 odohralo divadlo spolu 225 predstavení a celkovo ich navštívilo 41 242 divákov. V priemere je realizovaných 22 predstavení za mesiac (divadelná sezóna trvá 10 mesiacov). Tento výsledok môžeme hodnotiť ako výborný aj v porovnaní s ostatnými divadlami.

Iné aktivity:

- ✿ Spišské divadlo pokračovalo v naplňaní svojej štvorročnej dramaturgickej koncepcie, ktorú prijalo v roku 2013 a nazvalo ju „Z domu do sveta“. Po regionálnej sezóne nastúpila tzv. slovenská sezóna po nej slovanská a bude sa pokračovať vo svetovej sezóne. Prijatý projekt má mimoriadny divácky ohlas, vzbudzuje záujem aj u odbornej verejnosti a prejavuje sa mimoriadnym diváckym záujmom o jednotlivé tituly, rastom návštevnosti i tržieb.
- ✿ Spoluorganizovanie festivalu „Divadelný Spiš (1161 návštevníkov).
- ✿ Prínosná je práca občianskeho združenia „Spišské divadlo“, spolupráca so školami a s Nadáciou Slovnafť.
- ✿ Hostovanie v Nadlaku (Rumunsku), a Báčskom Petrovci (Srbsku). Na základe úspešného hostovania sa črtá pravidelnejšia spolupráca s organizáciami dolnozemsých Slovákov.
- ✿ Účasť na Festivale Dotyky a spojenia v Martine s inscenáciou Palculienka a Festivalu Zámocké hry zvolenské s inscenáciou Jánošík, alebo pravda je len jedna.

Spišské divadlo aj v roku 2017 pokračovalo v plnení úspešného rozvojového konceptu, ktorý ho posunul medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce divadlá v Slovenskej republike. Divadlo pokračovalo v projekte „zviditeľňovania“ svojej tvorby v rámci Slovenskej republiky hostovaním v DJP Trnave, DJGT Zvolene, ŠD Košice, SKD Martine a v rozvíjaní projektu „so Slovnafťom do divadla“, ktorý umožňuje návštevnosť divadelného predstavenia deťom zo škôl zo vzdialenejších oblastí regiónu. V druhej polovici roka, v spolupráci so Štátnou filharmóniou Košice, začalo pravidelne hostovať v Malej sále Domu umenia v Košiciach. V personálnej oblasti prešla organizácia mimoriadne turbulentným obdobím. Napriek tomu dosiahlo Spišské divadlo v roku 2017 najlepšie výsledky v oblasti tržieb z predstavení, počtu divákov, počte predstavení a počte premiér. Spišské divadlo je v súčasnosti umeleckou inštitúciou, ktorá má najmä v personálnej oblasti výborné predpoklady dosahovať až výnimočné výsledky, ktoré však silne determinuje zlý technický stav budovy, zariadení

a technických sietí potrebných na jeho hlavnú činnosť. Rekonštrukcia priestorov v ktorých aktuálne sídli, sa do budúcnosti ukazuje ako nevyhnutnosť.

DIVADLO THÁLIA SZÍNHÁZ

Sídlo: Košice

Počet spravovaných objektov: 2

Divadlo Thália Színház je najsevernejšie maďarskojazyčné kamenné divadlo v Európe. Je vysoko špecializované profesionálne národnostné cestujúce divadlo. Priemerne 44,20% (v roku 2017 38,52%), svojich predstavení odohrá mimo KSK, na území aj ostatných krajov a stáva sa tak divadlom celoslovenského významu. Kvôli legislatíve ktorá opomína takýto typ divadla (v porovnaní s krajinami ako Veľká Británia, Maďarsko, Dánsko a pod.), nemá divadlo z hľadiska financovania vytvorené také podmienky, aké by si zaslúžilo (napr. kvôli zájazdovej činnosti sú zvýšené nároky na cestovné náklady, amortizáciu vozidiel a pod.), a podieľanie sa na spolufinancovaní týchto nákladov zo strany národnej úrovne by bolo viac ako žiaduce. Od roku 2013 sa divadlo snaží ísť v trende minimalizácie nákladov na divadelné výpravy, čo sa preukazuje v aktivite získavania financií z grantov, financovaní prostredníctvom producenta, vo výrobe scénických výprav vo vlastnej réžii a pod.

Divadelné premiéry:

- ✿ RAY COONEY: 1+1=3 (Pártlan páros)
- ✿ MOHUTNÉ (ČESKO) SLOVENSKÉ MAĎARSKÉ TICHÓ
(A nagy (cseh)szlovákiai magyar csönd)- hosťujúce predstavenie Gézu Benkőa
- ✿ LACKFI JÁNOS: AKÍ SÚ MAĎARI? (Milyenek a magyarok?)
- ✿ SZIGLIGETI EDE – LAKATOS RÓBERT: LILÍOMFI
- ✿ MIKA MYLLYLAHO: CHAOS (Káosz) – tragikomédia

V roku 2017 boli uvedené 4 premiéry tvorené vlastnými predstaveniami, jedným koprodukčným predstavením.

Počet predstavení:

- ✿ V roku 2017 si divadlo dalo za cieľ udržanie a zvýšenie umeleckej kvality produkcie a obhájenie získaných ocenení.
- ✿ Divadlo uviedlo v roku 2017 122 predstavení, celkovo ich navštívili 34 110 návštevníkov.

Iné aktivity:

- ✿ Divadlo spolupracuje s aktérmi na domovskej scéne, rozvinutú širokú spoluprácu má z hľadiska svojho zamerania so zahraničím (Budapešť, Eger, Kiskvárda, a pod.
- ✿ V roku 2017 divadlo ukončilo reformu vnútornej prevádzky a zároveň otvorilo novú etapu v rozvoji divadla „Moderné a prosperujúce divadlo v modernom meste“.

Pre Divadlo Thália bol rok 2017, z hľadiska hospodárskeho výsledku, skôr priemerný (napriek tomu však, počet abonentkárov vzrástol o 188 divákov), avšak len vo svetle výnimočne vydareného roka 2016. Silnou stránkou divadla je naďalej široký repertoár a jedinečný divadelný jazyk, ktorý je charakteristický tým, že divadlo drží ruky na divadelnej tepne dvoch kultúr a má možnosť na vykonštruovanie jedinečných divadelných receptúr na osvieženie divadelného života na Slovensku. Po šiestich rokoch rekonštrukcie divadla sa divadlo dostalo do špičky slovenského a maďarského divadelníctva, má dobré a rozvinuté vzťahy a stalo sa mostom medzi dvoma kultúrami. V umeleckej oblasti si divadlo naďalej

udržiava vysoký štandard, čoho dôkazom je, že na Festivale maďarskojazyčných divadiel v Kisvárde (HU) získalo za predstavenie „Ako slepci v bani“ tri herecké ceny zo štyroch možných, bolo nominované Cechom divadelných kritikov Maďarska do trojice na cenu najlepšej vedľajšej ženskej hereckej postavy roka a dostalo ponuku do viacerých renomovaných zahraničných divadiel.

DIVADLO ROMATHAN V KOŠICIACH

Sídlo: Košice

Počet spravovaných objektov: 1

Divadlo Romathan je menšinové rómske divadlo a týmto zameraním je unikátne nielen na Slovensku, ale v celom európskom priestore. Podľa tradície rómskej kultúry sa v ňom rovnocenne uplatňujú 4 zložky: hovorené slovo, spev, hudba a tanec. Divadlo Romathan je najviac poddimenzované v oblasti priestorového vybavenia, rezervy sú však aj v oblasti zvyšovania umeleckej kvality, kvalifikácie personálu či viacdrojového financovania.

Divadelné premiéry:

- ✿ Divadlo uviedlo v roku 2017 tri premiéry: rozprávka pre deti „Kuchtič Ham Ham“ a hudobno-zábavný program „Galavečer Divadla Romathan k 25. výročiu divadla“ a obnovenú premiéru rozprávky „Ako boh stvoril Róma“.

Počet predstavení:

- ✿ V roku 2017 bolo realizovaných spolu 66 predstavení s celkovým počtom návštevníkov 8596.

Iné aktivity:

- ✿ V roku 2017 pokračovalo Divadlo Romathan v snahe o umelecko - výchovné pôsobenie na rómske deti a rómsku mládež.
- ✿ V rámci projektu Úradu vlády SR „Umenie ne Váš prah“ bolo uskutočnených viacero zájazdov do regiónu.
- ✿ Poverený riaditeľ divadla bol, na základe výsledkov výberového konania, Zastupiteľstvom KSK menovaný do funkcie riaditeľa.

Problémy divadla, ktoré pretrvávajú aj v roku 2017 sú výsledkom dlhodobějších nedostatkov a k tým zásadným patria najmä nevyhovujúce priestory, ktoré sú doslova v havarijnom stave a v mnohom znemožňujú realizovať výkony inštitúcie na požadovanej úrovni. Divadlo nevyužíva dostatočne potenciál, ktorý má na viacerých úsekoch svojej pôsobnosti. Aj rok 2017 (podobne ako 2016) bol, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi jeden z najslabších. Do budúcnosti je potrebné akútne riešiť otázku vhodnejších priestorov, kde by sa dala realizovať umelecká činnosť v potrebnej kvalite, nakoľko aj táto oblasť potrebuje výraznejšie zlepšenie.

2.5 Optimalizácia kultúrnych zariadení

Odbor kultúry a cestovného ruchu pokračoval aj v roku 2017 v internom projekte optimalizácie kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK.

Cieľom optimalizácie kultúrnych zariadení je dosiahnutie vyššej efektívnosti, hospodárnosti a účelnosti správy a prevádzky kultúrnych zariadení (vrátane Ostrovov kultúry), a to pri zachovaní a neustálom zvyšovaní kvality kultúrnych služieb.

Optimalizácia kultúrnych zariadení sa týka niekoľkých oblastí:

- *strategický rozvoj kultúrnych zariadení (vnútorná analýza a príprava koncepcií rozvoja v zmysle trendov rozvoja kultúrnych služieb);*
- *zvyšovanie kvality kultúrnych služieb (zavádzanie štandardov, zlepšenie marketingu);*
- *optimalizácia prevádzky a chodu kultúrnych zariadení (posilnenie viaczdrojového financovania, zvýšenie konkurencieschopnosti, zvýšenie miery samofinancovania a pod.);*
- *rozvoj ľudských zdrojov.*

V roku 2017 boli realizované nasledovné aktivity:

- ***príprava koncepcií rozvoja vybraných kultúrnych zariadení;***
- ***štandardizácia činnosti;***
- ***systémový prístup k hodnoteniu kultúrnych zariadení;***
- ***rozvoj ľudských zdrojov.***

Príprava koncepcií rozvoja vybraných kultúrnych zariadení

Aktivita sa uskutočňuje v spolupráci s Agentúrou na podporu regionálneho rozvoja (ARR), ktoré proces odborne zastrešuje. Výsledkom bude ***spracovanie koncepcií rozvoja kultúrnych zariadení***. Pilotne boli do procesu vybrané: Východoslovenské múzeum v Košiciach, Gemerské osvetové stredisko v Rožňave, Zemplínska knižnica v Trebišove, Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi, Hvezdáreň v Michalovciach a Galéria umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi. Koncepcie sú spracovávané s čo možno najväčším zapojením kľúčových zamestnancov daného zariadenia s cieľom podporiť angažovanosť a kreativitu zamestnancov a dosiahnuť, aby dohodnuté a prijaté rozvojové zámery organizácie prichádzali zdola a aby v organizácii mali pocit vlastníctva – teda že rozvojový dokument je ich, že bol pripravený nimi samotnými.

Práce v roku 2017 nadväzovali na aktivity zrealizované v roku 2016, kedy bola v jednotlivých zariadeniach spracovaná najmä SWOT analýza. Pozornosť bola sústredená na analýzu problémov formou tzv. stromu príčin. Keďže sa ukázalo, že niektoré zariadenia postupujú v tomto procese rýchlejšie a iné potrebujú viac času, aj vzhľadom na komplexnosť a rozsah svojich aktivít, postupovalo sa ďalej v práci s jednotlivými zariadeniami podľa individuálneho harmonogramu. Vplyvom toho niektoré zariadenia postúpili v procese spracovania koncepcie ďalej – stanovením tzv. strategického rámca teda vízie, strategického cieľa do roku 2023, opatrení a aktivít, ktorými ho je možné dosiahnuť, až po prvý návrh akčného plánu na najbližší rok resp. 3 roky. Iné zariadenia boli na konci roka 2017 v stave preklápania stromu príčin do strategického rámca. Ukončenie procesu sa očakáva v prvom polroku 2018.

Štandardizácia činností

Štandardy sú vyjadrením požiadavky zriaďovateľa na minimálny objem služieb, ktoré majú kultúrne zariadenia v danom roku zabezpečiť vo verejnom záujme. Z národnej úrovne boli zavedené pre knižnice, ale v rokoch 2015/2016 prebehla ich úprava na regionálne potreby. Rovnako tak boli vyvinuté a testované vo všetkých ostatných typoch zariadení KSK. V roku 2017 sa revidované štandardy pilotne zaviedli do praxe. Košický samosprávny kraj bol hlavným iniciátorom toho procesu a v roku 2017 prejavil o túto formu hodnotenia záujem Bratislavský, Prešovský a Žilinský samosprávny kraj.

Systémový prístup k hodnoteniu kultúrnych zariadení

Štandardy sú jednou z foriem hodnotenia výkonnosti kultúrnych zariadení, okrem toho kultúrne zariadenia vykazujú svoju činnosť cez indikátory v programovom rozpočte, PHSR, prostredníctvom vlastných sektorových zisťovaní a najmä cez štatistické zisťovanie

Ministerstva kultúry SR, prostredníctvom výkazov tzv. KULT-ov. S cieľom sprehľadnenia a zjednodušenia tejto oblasti sa začali aktivity smerujúce k tvorbe systémového prístupu hodnotenia kultúrnych zariadení na regionálnej úrovni: zaviedol sa jednotný formát výročných správ, vytvorilo sa 4 dimenzionálne zoskupenie indikátorov podľa metodiky Balanced Scorecard, indikátory boli rozdelené na popisné a výkonnostné a v roku 2017 sa niektoré z nich aj otestovali, s cieľom overiť ich vypovedaciu schopnosť a limity.

Pokračovala tiež spolupráca s Ekonomickou fakultou Technickej univerzity v Košiciach, ktorej predmetom je testovanie vhodných metód pre hodnotenie efektívnosti fungovania vybraných kultúrnych zariadení a ich využitie v praxi. V uplynulom roku išlo o odskúšanie metódy DEA (Data Envelopment Analysis) na príklade múzeí.

Rozvoj ľudských zdrojov

V oblasti rozvoja ľudských zdrojov došlo za účelom stabilizácie a skvalitnenia činnosti niektorých zariadení k personálnym zmenám. Pre riaditeľov kultúrnych zariadení boli zo strany Úradu KSK zabezpečené dve odborné prednášky o autorskom zákone, školenie týkajúce sa aplikácie Zákonníka práce a vzdelávací seminár o nových trendoch v marketingovej komunikácii s dôrazom na sociálne médiá. Niektoré ďalšie vzdelávacie aktivity prebiehali sektorovo po oblastiach. Pre zamestnancov múzeí a galérií zorganizoval Úrad KSK v januári 2017 medzinárodný workshop „Inovácie pri interpretácii a prezentácii kultúrneho dedičstva.“

Nízke mzdové ohodnotenie pracovníkov v kultúrnych zariadeniach je často bariérou získania a udržania si kvalitných zamestnancov, pričom práve v prostredí verejných služieb je kvalitný a kvalifikovaný ľudský aparát jadrom výnimočných výsledkov.

Informácia k Ostrovom kultúry³

V 7 otvorených zónach Ostrovov kultúry sa uskutočnilo v roku 2017 celkom 532 aktivít, na ktorých bolo zaregistrovaných 239 917 návštevníkov, pričom najviac je ich evidovaných v otvorenej zóne – Verejná knižnica Jána Bocatia na Hviezdoslavovej ulici a v otvorenej zóne historická účelová budova Východoslovenského múzea v Košiciach. V porovnaní s rokom 2016 je možné konštatovať, že v celkovom počte aktivít za všetky otvorené zóny došlo v roku 2017 k 13 % - nému a v počte návštevníkov k takmer 5 % - nému nárastu.

---

³ Projekt 7 Ostrovov kultúry (Historická účelová budova Východoslovenského múzea Košice; Východoslovenská galéria; Bábkové divadlo; Barkóczyho palác, knižnica; Verejná knižnica Jána Bocatia, Hviezdoslavova ulica; Divadlo Thália; Ulička remesiel – Lapidárium), bol súčasťou projektu Európske hlavné mesto kultúry Košice - 2013 a prispel k revitalizácii kultúrnej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v meste Košice. Na podporu projektu v regióne bol vytvorený dlhodobý rozvojový program Terra Incognita s cieľom rozvíjať v kraji kultúrny turizmus. V súčasnosti je implementovaný prostredníctvom Krajskej organizácie cestovného ruchu Košice Región Turizmus. Na niektorých podujatiach v rámci tohto programu sa podieľajú aj kultúrne zariadenia Košického samosprávneho kraja. Tým dochádza k prepojeniu ponuky kultúrnych služieb s cestovným ruchom, čo je v súčasnosti preferovaným rozvojovým trendom a bude užitočné v týchto aktivitách pokračovať.

3 Hospodárenie kultúrnych zariadení

Kapitola Hospodárenie kultúrnych zariadení rekapituluje hlavné výsledky programu „Kultúra“ a osobitne rozbor príjmov a výsledkov kultúrnych zariadení. **Všetky detailné informácie o čerpaní finančných prostriedkov v Programe „Kultúra“ sú uvedené v Záverečnom účte KSK za rok 2017 (s. 34-37), a preto z dôvodu eliminácie duplicity a zamerania správy ich nepovažujeme za účelné uvádzať aj na tomto mieste.** Uvedené sú len základné objemy financií, ktoré sa týkajú výlučne chodu kultúrnych zariadení (vrátane výnimky na podrobný rozpis investícií a kapitálových výdavkov).

3.1 Program „Kultúra“

Financovanie kultúrnych zariadení je v programovom rozpočte riešené cez výdavkový program „Kultúra“, ktorý bol v roku 2017 členený do nasledujúcich podprogramov:

- Optimalizácia kultúrnych zariadení
- Kvalita kultúrnych služieb
- Kultúrne dedičstvo
- Projekty z fondov EÚ a ŠR

Program Kultúra (2017)

Program Kultúra	schválený	upravený	čerpanie k 31.12.2017
Bežné výdavky	9 275 488	10 105 378	9 559 463
Kapitálové výdavky	1 780 000	3 863 154	668 563
Spolu	11 055 488	13 968 532	10 228 026

Program „Kultúra“ v rámci rozpočtu Košického samosprávneho kraja obsahuje v sebe aj rozpočty rozpočtových organizácií a príspevkov pre príspevkové organizácie, ktoré hospodária so svojím rozpočtom v zmysle platnej legislatívy samostatne.

Pre porovnanie, v roku 2016 bolo v rámci programu „Kultúra“ rozpočtovaných spolu 17 076 268 €. Táto výška zodpovedala dokončovaniu niekoľkých aktivít financovaných EÚ zdrojov a intenzívnejšej realizácii investičných akcií. V rámci bežných výdavkov zostala úroveň zachovaná, resp. mierne navýšená (v roku 2016 bolo rozpočtovaných 10 069 791 €, v roku 2017 to bolo 10 105 378 €).

Bežné výdavky programu „Kultúra“ rozpočtované na rok 2017 vo výške 10 105 378 € boli vyčerpané vo výške 9 559 463 € na 94,60%. Objemovo najvyššiu sumu tvorili výdavky vo výške 7 918 017 € na mzdy, platby poisťného a príspevkov do poisťovní, vykonávanie bežnej údržby, riešenie havarijných situácií a tovary a služby potrebné na zabezpečenie prevádzky rozpočtových a príspevkových organizácií.

Bežné výdavky v programe Kultúra (2017)

Bežné výdavky	schválený	upravený	čerpanie	% čerpania
Rozpočtové organizácie	3 525 787	4 154 423	4 072 107	98,02
Príspevkové organizácie	4 423 831	4 870 279	4 818 967	98,95
Výdavky realizované KSK	1 325 870	1 080 676	668 389	61,85
Spolu bežné výdavky	9 275 488	10 105 378	9 559 463	94,6

Kapitálové výdavky rozpočtované v tomto programe na rok 2017 vo výške 3 863 154 € boli vyčerpané vo výške 668 563 € na 17,31 %. Pre porovnanie v roku 2016 to bolo 7 006 477 € so 61,41%-ným čerpaním.

Kapitálové výdavky v programe Kultúra (2017)

	rozpočet	čerpanie rozpočtu	% čerpania
Stavby spolu	2 566 961	221 528	8,63
Stroje, zariadenia a dopravné prostriedky	341 985	245 670	71,84
Nákup umeleckých zbierok	27 625	23 545	85,23
Projekty z fondov EÚ a ŠR	926 583	177 820	19,19
Spolu	3 863 154	668 563	17,31

3.2 Príjmy a výdavky kultúrnych zariadení

Kultúrne zariadenia hospodárili s príjmami vo výške 11 224 880 € a výdavky tvorili sumu 9 989 339 €. V porovnaní s rokom 2016 došlo k navýšeniu rozpočtov.

Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2017

Rok	Plnenie príjmov celkom v €	Čerpanie výdavkov celkom v €
2016	10 243 737	9 003 343
2017	11 224 880	9 989 233

V nasledujúcej tabuľke je prehľad podľa jednotlivých zariadení.

Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov podľa typov zariadení za rok 2017

Kultúrne zariadenia		Plnenie príjmov celkom v €	Čerpanie výdavkov celkom v €
Osvetové strediská			
Zemplínske osvetové stredisko	PO	400 939	361 109
Gemerské osvetové stredisko	RO	355 825	294 012
Spišské osvetové stredisko	RO	272 047	209 667
spolu		1 028 811	864 788
Knižnice			
Verejná knižnica Jána Bocatia	PO	905 878	863 596
Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického	RO	346 637	312 051
Zemplínska knižnica	RO	213 416	188 862
Gemerská knižnica P. Dobšinského	RO	231 176	202 361
Spišská knižnica	RO	377 240	344 720
spolu		2 074 347	1 911 590
Hvezdáreň			
Hvezdáreň Michalovce	RO	116 026	104 732
Kultúrne centrá			
KC Medzibodrožia a Použia	RO	213 580	207 395
KC Údolia Bodvy a Rudohoria	RO	294 867	253 124
KC Abova	RO	199 889	168 145
spolu		708 336	628 664
Divadlá			
Bábkové divadlo	PO	859 684	797 306
Divadlo Thália Színház	PO	860 086	777 429
Divadlo Romathan	RO	455 316	441 715
Spišské divadlo	RO	918 901	772 330
spolu		3 093 987	2 788 780
Múzeá			
Východoslovenské múzeum	PO	1 338 538	1 106 114
Zemplínske múzeum	PO	384 104	353 971
Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína	PO	536 291	457 665
Banické múzeum	RO	311 180	284 464
Múzeum Spiša	PO	651 025	625 924
spolu		3 221 138	2 828 138
Galérie			
Galéria umelcov Spiša	RO	344 300	288 528
Východoslovenská galéria	PO	637 935	574 119
spolu		982 235	862 647

3.3 Príjmy

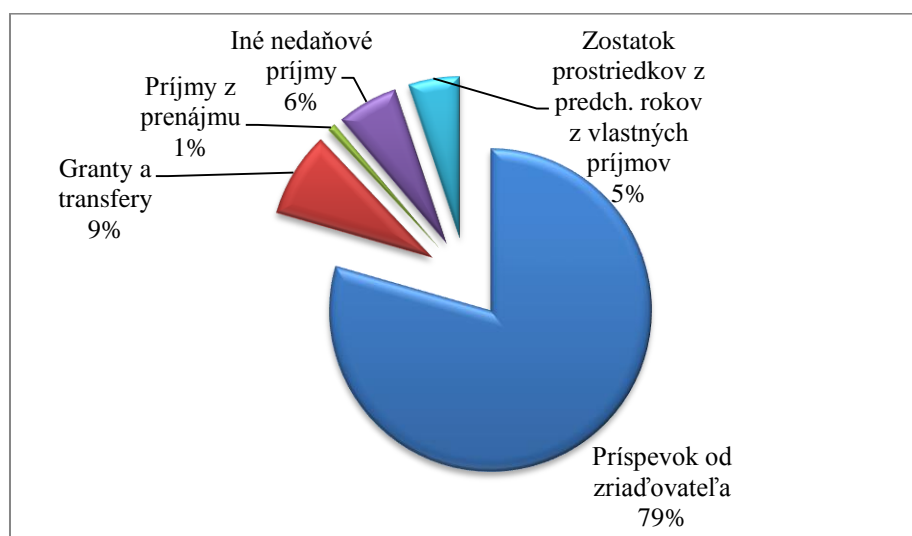
Z hľadiska skladby príjmov, najväčšiu položku predstavuje transfer zriaďovateľa (transfer pre rozpočtové organizácie a príspevok pre príspevkové organizácie). Ten bol v roku 2017 vo výške 8 916 635 €, čo predstavuje 79%-ný podiel na príjmoch. V roku 2016 bol na úrovni 77% vo výške 7 876 989 €. 14 rozpočtových organizácií bolo zo strany zriaďovateľa v roku 2017 podporených transferom vo výške 4 072 105 € a v príspevkových organizáciách tvoril príspevok sumu 4 844 530 €. Druhú najvyššiu sumu 952 707 € tvorili granty a transfery, 92

296 € boli príjmy z prenájmu a iné nedaňové príjmy (vložené, vstupné a pod.) boli vo výške 686 173 €.

Príjmy kultúrnych zariadení v členení na rozpočtové a príspevkové organizácie

Príjmy v €	Príjmy celkom	Transfer/ Príspevok od zriaďovateľa	Granty a transfery	Príjmy z prenájmu	Iné nedaňové príjmy	Zostatok prostriedkov z predch. rokov
Kultúrne organizácie celkom	11 224 880	8 916 635	952 707	92 296	686 173	577 069
z toho rozpočtové	4 650 400	4 072 105	321 764	10 207	246 324	
z toho príspevkové	6 574 480	4 844 530	630 943	82 089	439 849	577 069

Skladba príjmov v kultúrnych zariadeniach

3.3.1 Príjmy podľa typov kultúrnych zariadení

Z hľadiska druhovej typológie kultúrnych zariadení, s najväčším objemom príjmov vo výške 3 221 138 € hospodárili múzeá, nasledujú divadlá – 3 093 987 € a knižnice so sumou 2 074 347 €. Tomu proporcionálne zodpovedá aj výška transferov a príspevkov od zriaďovateľa.

Plnenie príjmov za roky 2016 a 2017 v €

	Rok 2016	Rok 2017
Osvetové strediská	800 222	1 028 811
Knižnice	1 984 078	2 074 347
Hvezdáreň	98 133	116 026
Kultúrne centrá	493 421	708 336
Divadlá	2 692 357	3 093 987
Múzeá	3 366 929	3 221 138
Galérie	808 597	982 235
spolu	10 243 737	11 224 880

Skladba plnenia príjmov v € podľa typov zariadení za rok 2017 v €

	Príjmy celkom	Transfer od zriaďovateľa	Granty a transfery	Príjmy z prenájmu	Iné nedaňové príjmy	Zostatok prostriedkov z predch. rokov
Osvetové strediská	1 028 811	774 251	132 235	12 737	78 997	30 591
Knižnice	2 074 347	1 819 180	103 001	9 143	101 603	41 420
Hvezdáreň	116 026	104 732	4 603	0	6 691	0
Kultúrne centrá	708 336	628 663	61 167	0	18 506	0
Divadlá	3 093 987	2 322 214	361 098	14 628	256 085	139 962
Múzeá	3 221 138	2 497 052	189 409	29 217	193 582	311 878
Galérie	982 235	770 543	101 194	26 571	30 709	53 218
spolu	11 224 880	8 916 635	952 707	92 296	686 173	577 069

Položka „Granty a transfery“ predstavuje všetky príjmy z grantov a transferov zo ŠR, projekty z fondov EÚ a ŠR a pod. a je potrebné vyzdvihnúť objem financií získaný takouto formou (viac v kap. Projektová aktivita a úspešnosť). Príjmy z prenájmu sú silne závislé od majetku, ktorý majú kultúrne zariadenia v správe a za minulý rok bol tento príjem vo výške spolu 92 296 €.

Iné nedaňové príjmy reprezentované príjmami z vlastnej činnosti ako sú vstupné, vložné, zápisné a pod. tvorilo spolu a 686 173 € s najväčším podielom príjmov divadiel (256 085 €), múzeí (193 582 €) a knižníc (101 603 €) a to najmä vzhľadom na charakter činnosti.

Aj napriek stále vysokej a nenahraditeľnej podpore zriaďovateľa, v porovnaní s minulými rokmi badať trend smerujúci k posilňovaniu viaczdrojového financovania.

3.3.2 Projektová aktivita a úspešnosť

V rámci optimalizačného procesu je dlhodobou snahou posilniť schopnosť a úspešnosť kultúrnych zariadení v získavaní financií z externých zdrojov formou projektov. Možno ich považovať za významné mimorozpočtové zdroje financovania, vďaka ktorým sa kultúrne organizácie stávajú silnejšími, motivovanými a v mnohých prípadoch rozširujú svoje ponuky služieb a rozvíjajú svoju kreativitu.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje monitorovanie získavania finančných prostriedkov z troch domácich finančných schém:

- *Fond na podporu umenia (FPU);*
- *Ministerstvo kultúry SR – dotačný program (MK SR);*
- *Úrad vlády SR - Kultúra národnostných menšín (UV SR).*

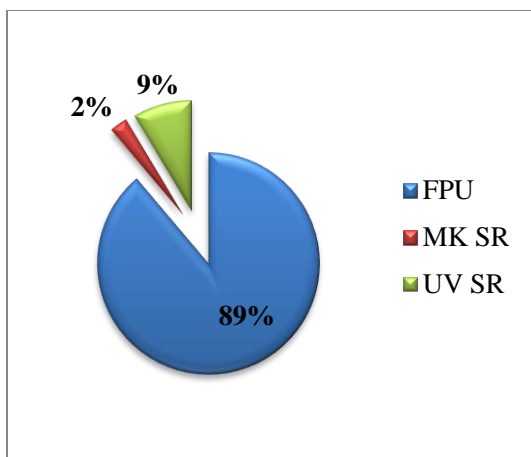
Získavanie projektov z hlavných domácich grantových schém v roku 2017

Zdroj	schválená suma	počet podaných projektov	počet schválených projektov
FPU	593 820 €	191	136
MK SR	17 400 €	10	8
UV SR	58 250 €	35	26
spolu	669 470 €	236	170
<i>rok 2016</i>	<i>604 002 €</i>	<i>220</i>	<i>160</i>

Celkovo získali kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK za rok 2017 z 3 domácich grantových zdrojov spolu **669 470 €**. Bolo podaných spolu 236 projektov, z ktorých 170 bolo úspešných, čo predstavuje **72%-nú úspešnosť** (pomer podaných a schválených). Ide o **11% zvýšenie objemu získaných financií ako v roku 2016**.

Prijmy z projektov slúžia organizáciám na dofinancovanie činnosti, na ktorú im častokrát nepostačujú pridelené prostriedky, na druhej strane ich projektové zámery nútia prekračovať štandardné činnosti a inovovať svoje aktivity. Podľa ich zamerania (napr. národnostná kultúra) a pod. si následne volia aj zodpovedajúci zdroj financovania.

Až 89 % získaných finančných prostriedkov vo výške 593 820 € získali kultúrne zariadenia prostredníctvom 136 schválených projektov z Fondu pre umenie.

Objem získaných financií podľa zdrojov za rok 2017

Fond na podporu umenia

V roku 2017 sa kultúrne zariadenia mohli po druhýkrát uchádzať o finančnú podporu z Fondu pre umenie. FPU je verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorá vznikla na základe zákona č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a nahradila podstatnú časť dotačného systému Ministerstva kultúry SR.

Podporené projekty z Fondu na podporu umenia (2016, 2017)

Úsek	počet podporených projektov 2016	získaná suma v € 2016	počet podporených projektov 2017	získaná suma v € 2017
Osvetové strediská	36	83 700	38	112 850
Knižnice	10	62 400	15	59 900
Hvezdáreň	1	1 000	-	-
Kultúrne centrá	24	52 100	22	50 350
Divadlá	8	65 500	7	54 000
Múzeá	35	181 750	37	202 745
Galérie	12	100 500	17	113 975
spolu	126	546 950	136	593 820

Z Fondu na podporu umenia sa podarilo kultúrnym zariadeniam získať o 8,6% väčší objem financií ako v roku 2016. Najaktívnejšie, čo sa týka počtu podaných projektov, boli osvetové zariadenia, nasledujú múzeá a kultúrne centrá. Z hľadiska objemu financií prvú priečku obsadili múzeá, nasledujú dve galérie a v minulom roku sa výborne darilo aj osvetovým zariadeniam. Je potrebné podotknúť, že v tejto schéme úspešnosť závisí od mnohých faktorov, no z pohľadu zriaďovateľa možno veľmi pozitívne hodnotiť snahu a aktivitu vstupovať na tento konkurenčný trh a súťažiť o financie na celoslovenskej úrovni.

Ministerstvo kultúry SR

Po vzniku FPU zostala podpora z dotačného systému MK SR pomerne špecifická a zameraná na niektoré, pre kultúrne inštitúcie v KSK nie celkom relevantné témy. To je aj dôvodom, prečo je celková úspešnosť v tejto dotačnej schéme pomerne nízka, rovnako tak čo sa týka získanej sumy na realizáciu projektov. Kultúrne inštitúcie sa uchádzali o podporu v troch podprogramoch – Obnova kultúrnych pamiatok, Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a Neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry osôb so zdravotným postihnutím. Podporených bolo spolu 8 projektov v celkovej sume 17 400 €.

Podporené projekty z dotačnej schémy Ministerstva kultúry SR (2016, 2017)

Úsek	počet podporených projektov 2016	získaná suma v € 2016	počet podporených projektov 2017	získaná suma v € 2017
Osvetové strediská (ZOS)	1	900	6	11 000
Kultúrne centrá (KCÚBaR)	1	500	1	1 200
Múzeá (VSM)	1	7 000	0	0
Galérie (GUS)	1	2 000	1	5 200
spolu	4	10 400	8	17 400

Špecifickú formu podpory predstavujú aj kultúrne poukazy, ktoré v roku 2017 využilo spolu 20 kultúrnych zariadení. Tieto boli za všetky zariadenia získané v celkovej výške spolu 74 148 €, z toho najviac získalo Spišské divadlo vo výške 33 045 €.

Výška sumy zodpovedajúca kultúrnym poukazom získaných kultúrnymi zariadeniami (2016, 2017)

Úsek	Výška sumy získaných poukazov v roku 2016 v €	Výška sumy získaných poukazov v roku 2017 v €
Osvetové strediská	2 244	2 137
Knižnice	6 874	5 673
Hvezdáreň	3 281	4 303
Kultúrne centrá	4 633	3 877
Divadlá	46 611	44 290
Múzeá	13 358	12 549
Galérie	1 206	1 319
spolu	78 207	74 148

Úrad vlády SR

V rámci dotačnej schémy „Kultúra národnostných menšín 2017“, ktorú spravuje Úrad vlády SR malo schválené projekty 7 kultúrnych inštitúcií:

- *3 kultúrne centrá* (Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia, Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria, Kultúrne centrum Abova)
- *1 osvetové strediská* (Gemerské osvetové stredisko)
- *2 divadlá* (Divadlo Romathan, Divadlo Thália)
- *1 knižnica* (Verejná knižnica Jána Bocathia) .

Oproti roku 2016, kedy bolo podporených 27 projektov vo výške 46 652 € došlo k 25%-nému nárastu, nakoľko sa získala suma 58 250 € cez 26 podporených projektov. Pomer podaných vs. podporených projektov bol na úrovni 72% -nej úspešnosti.

Iné zdroje v rámci projektového financovania

Celkovo v porovnaní s minulými rokmi možno konštatovať vzrastajúci trend nielen v počte získaných projektov, ale aj v objeme získaných finančných prostriedkov. Z hľadiska zdrojovej základne dominujú najmä domáce grantové schémy, v niektorých prípadoch sa však objavujú aj projekty z väčších a medzinárodných finančných nástrojov. K najvýznamnejším za rok 2017 patrili:

- Východoslovenské múzeum - Program Horizont 2020 – PLUGGY „Zásuvná sociálna platforma pre uvedomenie a účasť na dedičstve“ s rozpočtom 103 187,50 € (z toho v roku 2016 77 390,62 €)
- Verejná knižnica Jána Bocathia – Knižnice pre vzdelávanie 50 plus – vo výške 58 750€ (ERASMUS) - prvýkrát úspech knižnice vo vzdelávacej grantovej schéme

Kultúrne zariadenia zriaďované krajom poskytujú kultúrne služby aj nad rámec svojej územnej pôsobnosti (napr. národnostné divadlá), alebo pod tento rámec (napr. regionálne knižnice, ktoré poskytujú služby v prevažnej miere iba pre obyvateľov daného mesta v sídle

regionálnej knižnice). Národnostne orientované kultúrne zariadenia sú podporované aj prostredníctvom dotácii zo zahraničia (grantové programy zahraničných vlád), mimoriadne finančné prostriedky takto získava Divadlo Thália Színház (cca 10% bežného rozpočtu). V druhom prípade sa kultúrne zariadenia aktívne zapájajú do podávania žiadostí o dotácie z miestnej samosprávy, dotačných programov firemných nadácií a pod.

Pretrvávajúci problém pri realizácii získaných grantov je v možnostiach spolufinancovania.

V roku 2017 sa Úrad KSK v spolupráci s hlavným partnerom projektu Rozvojovou agentúrou Užhorod pre XXI. storočie a ďalšími partnermi, ARR Košice, n. o. Herman Ottó múzeum, hrad Füzér, hrad Mukačevo, prihlásil s projektom s názvom „SMART“ do programu cezhraničnej spolupráce HU-SK-UA-RO. Do projektu budú zapojené Zemplínske múzeum Michalovce, Múzeum a kultúrne centrum Južného Zemplína v Trebišove a Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi. Projekt je zameraný na návštevnícky orientované využitie digitalizovaného kultúrneho dedičstva prostredníctvom inovatívnych riešení. Úrad KSK spolupracoval pri príprave projektu v rámci poľsko – slovenskej cezhraničnej spolupráce, kde hlavným partnerom je Múzeum Spiša a partnerom projektu múzeum v Gorliciach. Projekt prezentuje spoločné slovensko – poľské kultúrne dedičstvo.

3.4 Výdavky

Bežné výdavky spolu boli čerpané vo výške 9 989 339 €, kapitálové výdavky vo výške 531 288 € a kapitálové projekty vo výške 177 820 €.

Čerpanie bežných výdavkov v členení na rozpočtové a príspevkové organizácie za rok 2017

	Výdavky celkom	Mzdy, platy a OOV	Odvody	Tovary a služby	Bežné transfery
Kultúrne organizácie celkom	9 989 339	4 397 437	1 540 105	4 020 951	30 846
z toho rozpočtové	4 072 106	1 886 835	660 134	1 508 143	16 994
z toho príspevkové	5 917 233	2 510 602	879 971	2 512 808	13 852

Čerpanie bežných výdavkov v kultúrnych zariadeniach za roky 2016 a 2017

	Výdavky celkom	Mzdy, platy a OOV	Odvody	Tovary a služby	Bežné transfery	Kurzové rozdiely
2016	9 003 343	3 938 204	1 375 898	3 646 141	43 101	177
2017	9 989 339	4 397 437	1 540 105	4 020 951	30 846	

V rámci bežných výdavkov bola suma 4 397 437 € použitá na mzdy, platy a OOV (44%), odvody tvorili 15%, na tovary a služby bolo vynaložených 4 020 951 € (40%), v bežných

transferoch vo výške 30 846 € sú zahrnuté členské príspevky, odchodné, odstupné, nemocenské dávky, ocenenia a finančné operácie.

Čerpanie výdavkov za rok 2017 v €

	Výdavky celkom	Mzdy, platy a OOV	Odvody	Tovary a služby	Bežné transfery
Osvetové strediská	864 788	358 165	124 197	380 537	1 889
Knižnice	1 911 590	917 057	319 505	667 927	7 101
Hvezdáreň	104 732	54 108	19 167	31 064	393
Kultúrne centrá	628 664	214 149	80 676	330 707	3 132
Divadlá	2 788 780	1 268 552	449 077	1 068 073	3 078
Múzeá	2 828 138	1 271 893	441 795	1 102 636	11 914
Galérie	862 647	313 513	105 788	440 007	3 339
spolu	9 989 339	4 397 437	1 540 205	4 020 951	30 846

Rozlíšenie výdavkov kultúrnych zariadení na prevádzku a činnosť je jedným z ukazovateľov, ktorý možno v medziročnom porovnávaní využívať vo vzťahu ku komplexným indikátorom výkonnosti. Na výške výdavkov na prevádzku sa podieľajú rôzne faktory, ako veľkosť a stav spravovaných objektov, charakter činnosti a pod. V členení výdavkov na činnosť a prevádzku, išlo zo sumy 9 989 339 € na prevádzku zariadení 8 541 207 €, 1 188 751 € bola suma na činnosť a 40 000 € na kultúrne dedičstvo a kreativitu. V roku 2017 išlo celkovo 86% výdavkov na prevádzku (v roku 2016 to bolo 88%). Výdavky na prevádzku podmieňujú najmä priestory, v ktorých sídlia jednotlivé zariadenia a počet zamestnancov. Objem výdavkov na činnosť je podmienený aj výškou získaných prostriedkov mimo transferu alebo príspevku zriaďovateľa. Možnosti zvýšenia efektívnosti prevádzky jednotlivých kultúrnych zariadení je potrebné analyzovať so zámerom, aby sa pomer medzi výdavkami na činnosť a na prevádzku stal buď priaznivejším v prospech činnosti alebo relevantne zdôvodneným s ohľadom na podmienky či prioritu verejného záujmu.

Rozlíšenie bežných výdavkov na činnosť a prevádzku za rok 2017

	Výdavky celkom	Výdavky na prevádzku	Výdavky na činnosť	Kultúrne dedičstvo a kreativita	Výdavky na projekty z fondov EÚ a ŠR
Kultúrne organizácie celkom	9 989 339	8 541 207	1 188 751	40 000	219 381
z toho rozpočtové	4 072 106	3 509 793	537 813	24 500	0
z toho príspevkové	5 917 233	5 031 414	650 938	15 500	219 381

Sumarizácia hlavných zistení

V záverečnej kapitole sú uvedené zhrnutia za rok 2017 po jednotlivých úsekoch, zároveň sú rámcovo načrtnuté výzvy do budúcnosti a tretiu časť tvoria poznámky všeobecnejšieho charakteru. Uvedené zistenia môžu slúžiť aj ako podklad pre diskusiu pri tvorbe novej koncepcie rozvoja kultúry (prevažne za oblasť kultúrnych zariadení).

V zmysle legislatívy vyšší územný celok „...utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu (zák. č. 302/2011 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) § 4, ods. 1, písm.l.).“ Nesie tak zodpovednosť za:

- za tvorbu a realizáciu regionálnej kultúrnej politiky;
- za „dobrú správu“ zverenej kultúrnej infraštruktúry.

Aký bol teda rok 2017 podľa jednotlivých segmentov, v ktorých kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti vykonávajú svoju činnosť?

Rok 2017 v knižniciach KSK

- **rok diverzifikácie aktivít so zameraním na špecifické skupiny návštevníkov;**
- **rok inovácií služieb v kontexte celoživotného vzdelávania.**

Hlavné zistenia

- *udržanie a mierne zvýšenie celkového počtu zapísaných čitateľov;*
- *knižnice plnili dôležité úlohy „kultúrnych centier“ lokálneho významu – pretvárajú sa na „moderné komunitné centrá“;*
- *celoživotné vzdelávanie sa stalo jednou z nosných tém;*
- *organizovalo sa množstvo sprievodných aktivít, besied, výstav, tvorivých dielní;*
- *knižnice splnili až prekročili väčšinu štandardov;*
- *došlo k inováciám služieb, obnove interiérov a pod.*

Výzvy:

Do budúcnosti bude potrebné naďalej citlivo modifikovať činnosť knižníc, aby sa zároveň nenarušila ich základná funkcia a našli tak vhodné modely ich transformácie v kontexte trendov vývoja. Jedným z využiteľných rozvojových zdrojov, ktoré vlastní knižnice je regionálna databáza informácií, ktorá je mimoriadne cenná, a preto sa zo strany OKaCR kladie dôraz na to, aby sa zo strany knižníc venovala zvýšená pozornosť popularizácii regionálnej histórie. O opodstatnenosti knižníc ako kultúrnych zariadení svedčí fakt, že napriek poklesu množstva výpožičiek, návštevnosť knižníc je relatívne stabilná - aj vďaka realizácii množstva sprievodných aktivít, besied, výstav, tvorivých dielní a pod.

Rok 2017 v múzeách a galériách KSK

- **rok naštartovania prípravy nových expozícií.**

Hlavné zistenia

- *návštevnosť vykazovala stabilnú úroveň;*
- *pokračovalo sa vo výskumných úlohách, ktoré tvoria základ pre budúce expozície;*
- *bol evidovaný zvýšený prírastok zbierkových predmetov;*
- *nepodarilo sa dokončiť rekonštrukciu budovy Zemplínskeho múzea;*
- *galérie pomerne intenzívne napredovali v súlade s inovatívnymi trendmi a cielene pracovali s návštevníkom;*
- *zariadenia majú snahu viac sa otvoriť verejnosti a meniť svoj imidž smerom k moderným inštitúciám.*

Výzvy:

Z hľadiska ďalšieho rozvoja kultúrneho turizmu, ktorý sa po obnove objektov stáva pre múzeá a galérie významnou výzvou, je absolútnou nevyhnutnosťou zabezpečiť reінštaláciu expozícií, s ktorou sa práve v roku 2017 v niektorých prípadoch začalo. Dôležité bude aj vyladenie štandardov a zlepšenie marketingového manažmentu. Zámerom do budúcnosti je cielené a systematické budovanie vlastnej špecifickej identity každej inštitúcie a zlepšenie spolupráce s ostatnými kultúrnymi zariadeniami. Najviac urgentné na riešenie sú nedostatky v oblasti nákupu a podmienok uloženia zbierkových predmetov v depozitároch a ukončenie rekonštrukcie Zemplínskeho múzea v Michalovciach.

Rok 2017 v zariadeniach pre kultúrno-osvetovú činnosť KSK

- **rok cielennej popularizácie tradičných i nových podujatí v oblasti tradičnej ľudovej kultúry;**
- **rok opätovného „rozsvietenia hviezd“.**

Hlavné zistenia

- 13,5%-ný nárast v počte aktivít poukazuje nielen na zvýšenú snahu presadiť sa na konkurenčnom trhu aktívneho trávenia voľného času;
- presadzoval sa faktor autenticity v TLK a kvalita poskytovaných služieb;
- dokončili sa dielne v Dome tradičnej ľudovej kultúry v Rožňave (GOS) a spustila sa príprava prevádzky Fábryho domu v Štôse v gescii (KCÚBaR;)
- neprestal sa klásť dôraz na rozvoj národnostnej a menšinovej kultúry;
- dokončenie rekonštrukcie Hvezdárne v Michalovciach znamenalo, že nabrala „druhý dych“ a pustila sa do nových aktivít „rozsvietenia hviezd“.

Výzvy:

Je dôležité pokračovať v inovovaní ponuky a foriem poskytovaných služieb, ale s väčším ohľadom na kapacity, keďže niektoré zariadenia sa dostávajú už teraz na hranicu produkčných možností. Osvetové strediská a kultúrne centrá KSK pôsobia ako rešpektované metodické inštitúcie a spoluorganizátori podujatí pre mnohé subregióny, mikroregióny a obecné samosprávy, čo je do budúcnosti potrebné viac zdôrazňovať – najmä pri zabezpečovaní spoločných projektov. Zámerom je pokračovať v rozvíjaní osobitnej špecializácie pre každé zariadenie, hľadanie možností komercializácie výstupov a produktov, a to aj v kontexte rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu (najmä v oblasti remesiel, gastronómie a pod.), a intenzívnejšie zapájanie sa do spoločných produktov kultúrneho turizmu.

Rok 2017 v divadlách KSK

- **rok skvalitňovania umeleckej činnosti vrátane zlepšenia medializácie a spolupráce s domácou scénou i zahraničím**

Hlavné zistenia

- pokračovalo sa v udržiavaní kvalitatívnych štandardov umeleckej činnosti;
- bol ukončený úspešný projekt pod názvom „Cestujúce bábk“ (podporený z Nórskeho finančného mechanizmu v rámci výzvy cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou);
- tvorba divadiel sa prezentovala na scénach doma i v zahraničí, rozvíjala sa spolupráca s rôznymi partnermi;
- začali sa prípravné práce na presťahovanie Divadla Romathan v Košiciach;
- do prezentácie činnosti divadiel pribudli nové formy propagácie.

Výzvy:

Segment divadiel KSK je tvorený štyrmi zariadeniami, ktorých profilácia je veľmi špecifická a z toho vyplývajú aj osobité problémy a výzvy. Za kľúčové v rámci fyzickej infraštruktúry sa ukazuje komplexná obnova priestorov Spišského divadla v Spišskej Novej Vsi a rovnako tak

riešenie nevyhovujúcich priestorov Divadla Romathan v Košiciach. Práve toto divadlo, ktoré je jediné svojho druhu v európskom priestore nevyužíva svoj potenciál dostatočne. Národnostné Divadlo Thália Színház dosahuje svojím poslaním a charakterom činnosti až nadregionálny rozmer, avšak tieto špecifiká nie sú z národnej úrovne zatiaľ dostatočne reflektované. Čo sa týka všeobecných inovácií služieb, výzvou je rozvoj divadelnej pedagogiky a iných služieb spätých s divadelnou činnosťou.

Ďalšie faktory ovplyvňujúce činnosť kultúrnych zariadení v KSK v roku 2017 (prierezovo):

- **Technická infraštruktúra:** Podmienky na činnosť kultúrnych inštitúcií sa vďaka rekonštrukciám objektov v minulom období z úrovne KSK priam revolučne **zmenili k lepšiemu** a v roku 2017 sa väčšina prác dokončila. Tento trend nie je taký očividný v iných krajoch a v porovnaniach hlavne v počte a objeme zrealizovaných investičných projektov zo zdrojov EÚ je v Košickom kraji nebývalý náskok. Je však potrebné **pokračovať v realizácii** ďalších už začatých akcií alebo iniciovať prioritné akcie z dôvodu vážnych prevádzkových obmedzení (napr. Zemplínske múzeum v Michalovciach, areál Pamätníka víťazstva v Dargovskom priesmyku, Divadlo Romathan v Košiciach v kontexte zámeru „Romano kher“ Rómskeho domu, Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi, prenajaté priestory niektorých zariadení a pod.)

- **Optimalizácia:** Aj s ohľadom na zlepšené podmienky vo fyzickej infraštruktúre kultúrnych zariadení sa ukázalo ako zmysluplné pokračovanie v internom projekte optimalizácie zameraného na **inovácie a zvyšovanie kvality kultúrnych služieb**, rozvoj ľudských zdrojov, regulácii nákladov a výnosov, získavaní mimorozpočtových zdrojov, dostupnosti služieb, strategického rozvoja organizácií a pod. čo by sa malo preniesť aj do **formulácie plánovanej novej koncepcie rozvoja kultúry v KSK**.

- **Obmedzenia z národnej úrovne:** Programovo a obsahovo činnosť inštitúcií v roku 2017 ovplyvňovala na celoštátnej úrovni hlavne *Stratégia rozvoja kultúry v SR 2014-2020*, ale spolu s kladným hodnotením jej zamerania je potrebné konštatovať, že na národnej úrovni **nie sú vytvorené dostatočné nástroje na jej napĺňanie**. Akčný plán je rozpracovaný len na štátom zriadené inštitúcie a Fond na podporu umenia nepokrýva plne jednotlivé oblasti. Okrem rezortného zamerania **chýbajú na viacerých úsekoch aj štandardy kvality, objektívne hodnotiace metódy** a pod., a v rámci tejto oblasti pokračovali v roku 2017 aktivity na vyvinutie systémového hodnotenia na regionálnej úrovni a **KSK je v tomto pilotným krajom**.

- **Prierezové stratégie:** Požiadavky zriaďovateľa na rezort kultúry sú zahrnuté v PHSR KSK 2016-2022 a týkajú sa hlavne cieľa posilňovania regionálnej identity. Dôležitým zdrojom obsahového zamerania činnosti inštitúcií sú však aj prierezové stratégie, (či už ide o boj proti extrémizmu, predchádzanie negatívnym spoločenským javom, rozvoj práce s mládežou, so seniormi, so znevýhodnenými skupinami obyvateľstva, marginalizovanými skupinami, rozvoj dobrovoľníctva a ďalšie). Väčšina týchto aktivít sa realizuje v spolupráci s profesionálnymi združeniami alebo s tretím sektorom. Zároveň je však nutné konštatovať, že s **pribúdajúcimi požiadavkami na kultúrne aktivity smerujúce k týmto oblastiam, nenarastajú zdroje** na ich realizáciu a tak ich mnohokrát inštitúcie robia nad rámec svojho základného poslania, alebo sú vykazované formálne, či duplicitne - čo potom nevedie ku kvalitatívnemu napĺňaniu cieľov.

- **Zvýšená miera samofinancovania:** Niekoľkoročnou systematickou prácou a motiváciou zo strany OKaCR sa **kultúrne zariadenia snažia omnoho viac získavať finančné prostriedky z iných externých zdrojov formou projektov** - úspešnosť pri získavaní financií z domácich grantových schém bola v sledovanom roku 72%-ná a podarilo sa získať viac ako 650 000 €. Z úrovne odboru sa pripravujú spoločné väčšie projektové zámery, na ktoré kapacitne jednotlivé zariadenia nestačia.

- **Spolupráca a partnerstvá:** Jedným z ukazovateľov, ktorý sa sleduje v činnosti kultúrnych zariadení je **sieťovanie** verejných inštitúcií s inými aktérmi pôsobiacimi v odvetví či ich samotná vzájomná spolupráca. Za rok 2017 možno konštatovať **zvýšenú proaktivitu** a je potrebné v tomto trende naďalej pokračovať.

- **Nové výzvy:** Za dôležité výzvy pre činnosť kultúrnych zariadení možno považovať, v zmysle aktuálne platného PHSR KSK, posilňovanie **regionálnej kultúrnej identity a prepojenie kultúrnych služieb s turizmom a kreatívnou ekonomikou**. V týchto intenciách už možno zaznamenať aktivity aj v roku 2017, rezort kultúry intenzívne vstupoval do prípravných prác najmä čo sa týka rozvoja kreatívneho priemyslu v kraji. Medzi ďalšie oblasti prioritného záujmu možno zaradiť oblasť **národnostnej a menšinovej kultúry, spoluprácu s nezriadňovanou kultúrou a modernizáciu mechanizmov a inštitútov** pre systematický rozvoj kultúry v regióne.

Možno konštatovať, že rok 2017 bol z pohľadu rozvoja kultúry v KSK a špecificky s ohľadom na dosiahnuté výsledky kultúrnych zariadení KSK rokom dynamickým, úspešným a do istej miery východiskovým pre redefiníciu kultúrnej politiky do budúcnosti.

V Košiciach, 9.7.2018

Odbor kultúry a cestovného ruchu